

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ KUR’AN KURSU ÖĞRETİM PROGRAMININ
PROGRAM GELİŞTİRME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

AYFER BETÜL URDOĞAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf CEYLAN

İZMİR – 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi Projesi olarak sunduğum “Okul Öncesi Kur’an Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.... / ... /2019

Ayfer Betül URDOĞAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme

Açısından Değerlendirilmesi

Ayfer Betül URDOĞAN

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Felsefe ve Din Bilimleri Programı

Bu araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları Öğretim Programını, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Kur'an ve din eğitimi alanında önemli bir boşluğu doldurması amaçlanan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarındaki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir hale getirilmesine katkı sağlanmak istenmektedir. Araştırma, mevcut durumu saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır. Bu amaçla, pilot uygulamanın gerçekleştirildiği illerden biri olan İzmir'de, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde bir anket uygulaması yapılmış, kurs öğretmenleriyle görüşmelerde bulunulmuş ve elde edilen veriler yorumlanarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 16,0 programında uygun istatistiksel testler kullanılarak çözümlenmiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılarak hesaplanmış ve 0,918 bulunmuştur.

Sonuç olarak, öğretmenlerin pedagojik formasyon konusunda eksikliklerinin olduğu ama genel olarak öğretim programının öğrenci seviyesine uygun bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kursların öğrenme ortamının ise fiziksel anlamda yetersiz kaldığı ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an Kursları, Kur'an Kursu öğreticisi, Okul Öncesi Din Eğitimi, 4-6 Yaş Grubu, Öğretim Programı.

ABSTRACT
Master's Thesis
Evaluation Of Preschool Quran Course Curriculum In Terms Of Program
Development

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Philosophy and Religious Sciences
Philosophy and Religious Sciences Program

This study was prepared to evaluate on the preschool education teachers' views about the 4-6 Age Group Quranic Course Education Programme which was first implemented in the school year of 2013-2014. It's aimed to provide more effective and productive education and training activities at the Courses of the Qur'an for children of 4-6 ages, which are expected to fill an important gap in the field of religious education. This research is a descriptive study aims to determine the current situation. For this purpose, a questionnaire was administered to the teachers of the Qur'anic Courses in İzmir that was one of the pilot cities, in 2017-2018 academic year and the data obtained through interviews with some course tutorials were evaluated. The obtained data were analysed using appropriate SPSS statistical tests. Reliability coefficient of the questionnaire was estimated by using Cronbach alpha internal consistency coefficient and the resulting value was 0,918.

As a result, it was found that the tutorials had some deficiencies in pedagogic formation, but generally, the curriculum was appropriate for the level of the students. Furthermore, it is noticed that the learning environment of the Quranic courses had some physical inadequates.

Keywords: Quran Courses, Quranic Course Teacher, Pre-School Religious Education, 4-6 Age Group, Curriculum.

OKUL ÖNCESİ KUR'AN KURSU ÖĞRETİM PROGRAMININ PROGRAM GELİŞTİRME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	x
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	3
1.3. Önem	4
1.4. Kapsam	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Varsayımlar	6
2. Yöntem	6
2. 1. Model	6
2.2. Evren ve Örneklem	7
2.3. Verilerin Toplanması	8
2.4. Veri Toplama Aracının Hazırlanması	8
2.5. Anketin Güvenirlik Analizi	9
2.6. Veri Toplama Aracının Uygulanması	9
2.7. Verilerinin Analizi	10

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUKLARDA OKUL ÖNCESİ DİN EĞİTİMİ

1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE ÖNEMİ	11
1.2. ÇOCUĞUN GELİŞİM DÖNEMLERİ VE ALANLARI	12
1.2.1 İlk Çocukluk Dönemi Genel Özellikleri (3-6 Yaş)	14
1.2.1.1. 4 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri	15
1.2.1.2. 5 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri	16
1.2.1.3. 6 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri	17
1.3. OKUL ÖNCESİ 4-6 YAŞ DİN EĞİTİMİ VE ÖNEMİ	18
1.3.1. 4-6 Yaş Grubu Çocuklara Din Eğitimi Nasıl Verilmelidir?	18

İKİNCİ BÖLÜM

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARI

2.1. TÜRKİYE'DE 4- 6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE YASAL DAYANAĞI	20
2.2. ÖĞRETİCİLERİN YETİŞTİRİLMESİ	21
2.3. EĞİTİM-ÖĞRETİM MATERYALLERİ	22
2.4. FİZİKİ MEKÂN VE DONANIM ÖZELLİKLERİ	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME

3.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM PROGRAMI	27
3.2. İYİ BİR EĞİTİM PROGRAMININ ÖZELLİKLERİ	28
3.3. EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRMENİN ÖNEMİ VE ÖGELERİ	29
3.3.1. Amaç ve Hedefler	31
3.3.2. İçerik	31
3.3.3. Öğrenme ve Öğretme Süreci	32
3.3.4. Eğitim Ortamı ve Durumu	33

3.3.5. Değerlendirme	34
3.4. EĞİTİMDE PROGRAM DEĞERLENDİRME	35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR’AN KURSLARI ÖĞRETİM PROGRAMI (4-6 YAŞ GRUBU)

4.1. PROGRAMININ GENEL AMAÇLARI	37
4.2. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI	38

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

5.1. ANKETE KATILAN ÖĞRETİCİLERE İLİŞKİN DEMOGRAFİK VERİLER	40
5.2. ANKETE KATILAN ÖĞRETİCİLERİN GÖRÜŞLERİ	45
5.2.1. “Amaç ve Kazanımlar” Boyutuna İlişkin Görüşler	45
5.2.2. “İçerik” Boyutuna İlişkin Görüşler	47
5.2.3. “Öğrenme ve Öğretme Süreci” Boyutuna İlişkin Görüşler	51
5.2.4. “Eğitim Ortamı ve Durumu” Boyutuna İlişkin Görüşler	59
5.2.5. “Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Görüşler	64

SONUÇ VE ÖNERİLER	67
--------------------------	----

KAYNAKÇA	80
-----------------	----

EKLER	
--------------	--

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	Aktaran
Çev.	Çeviren
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
Ed.	Editör
F	Frekans
Haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
İHL	İmam Hatip Lisesi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KK	Kur'an Kursları
KKÖP	Kur'an Kursları Öğretim Programı
OÖ	Okul Öncesi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
s.	Sayfa
ss.	Sayfadan Sayfaya
s.a.v	Sallallâhu Aleyhi Ve Sellem
vb.	ve benzerleri
vd.	ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Güvenilirlik testi	s. 9
Tablo 2:	Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Cinsiyeti	s. 40
Tablo 3:	Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yaş Aralığı	s. 41
Tablo 4:	Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Durumu.....	s. 41
Tablo 5:	Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Tecrübesi.....	s. 42
Tablo 6:	Ankete Katılan Öğreticilerin 4-6 Yaş Grubu Tecrübesi	s. 42
Tablo 7:	Ankete Katılan Öğreticilerin Statüsü	s. 43
Tablo 8:	Kur'an Kursu Öğreticilerinin 4-6 Yaş Grubunda Çalışma Saatleri	s. 43
Tablo 9:	Öğreticilerin 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı ile İlgili Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Durumu	s. 44
Tablo 10:	Öğreticilerin Kur'an Kursları 4 - 6 Yaş Grubu Öğretim Programı İle İlgili Bilgi Düzeyleri	s. 44
Tablo 11:	Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “Amaç ve Kazanımlar” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	s. 45
Tablo 12:	Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “İçerik” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	s. 47
Tablo 13:	Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “Öğrenme ve Öğretme Süreci” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	s. 52
Tablo 14:	Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “Eğitim Ortamı ve Durumu” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	s. 60
Tablo 15:	Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	s. 64

GİRİŞ

3. 1. Problem Durumu

1.1. Problem

Toplamları oluşturan bireylerin yetiştirilmesi bakımından okul öncesi eğitim oldukça önemlidir. Çünkü bu bireyler ileriki zamanlarda toplumsal gelişmeyi sağlayacak ve değişimlerin öncüsü olacaklardır. Pek çok araştırma kişilik özelliklerinin büyük kısmının daha ilkökul çağına gelmeden oluşmaya başladığını ortaya koymaktadır. Çocuğun hem bedensel hem zihinsel gelişimi için önemli olan bu 0-6 yaş aralığında kazandığı davranış biçimlerinin, geri kalan hayatlarını önemli ölçüde etkilediğini söylemek mümkündür.

Kişilik özellikleri ve davranış biçimleri kadar, bireylerin dine olan yaklaşımları ve tutumları da bu dönemde şekillenir. Bu kritik dönemde, çocuklara iyi bir din eğitimi verildiği takdirde, çocuklarda dine karşı olumlu bir duygu geliştirmek mümkün olacaktır. Aksi bir durumda ise onlardaki doğuştan gelen dini duyguların azalmasına ve hatta dine karşı olumsuz tavır almalarına neden olunabileceği de unutulmamalıdır. Eğer çocuğa sağlıklı bir din eğitimi vermek istiyorsak, biyolojik gelişim alanlarının yanı sıra çocukların dini anlamda da gelişimsel özelliklerine dikkat etmemiz oldukça önemlidir. Çocuk açısından düşünüldüğünde kalıcı ve verimli bir din eğitiminin ancak iyi planlanmış bir eğitim programıyla sağlanabileceği aşîkârdır. Çocuğun gelişim düzeyine göre olmayan, ihtiyaçları noktasında beklentilerini karşılamayan bir eğitim programı sadece öğretim düzeyinde başarısız olmakla kalmaz aynı şekilde çocuğun zihinsel ve psikolojik gelişimini de olumsuz etkiler.

Günümüzde de bu gerçeğe dayanarak, 4-6 yaş grubu çocukların gelişim çağları dikkate alınarak daha iyi ve kalıcı bir din eğitiminin nasıl verilebileceği sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak ise ilköğretim çağına henüz gelmemiş çocuklara etkili ve doğru bir din eğitimi vermek, ahlaki gelişimlerine olumlu katkı sağlamak amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları projesi başlatılmıştır. Bu proje ilk olarak 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, Samsun, Kayseri ve Rize olmak üzere

toplam 10 ilde pilot olarak uygulamaya konulmuş, daha sonra tüm ülke geneline yayılarak sayıları giderek artmıştır.

Bu projeye birlikte kişilik özelliklerinin belirlendiği, gelecek yaşantılarını idame ettirebilecek davranışları edindikleri bu önemli süreci oluşturan çocukluk döneminin, dini açıdan daha verimli hale gelmesi beklenmektedir. Bu dönemde çocuklar, kendi ihtiyaçları ve çağın gereklilikleri göz önüne alınarak hazırlanmış, akıl ve mantığa uygun bir din eğitim programının ışığında eğitim alırlarsa, doğru bir din anlayışı kazanmış olurlar. Aksi bir durumda ise, çocuk dinden uzaklaşır, inanç sistemi zayıflar ve bu durum kimi zaman psikolojik ve ruhsal rahatsızlıklara neden olabilir. (Dam, 2013: 64).

Öğretim; öğrenme sürecinin amaçlı, planlı, programlı ve düzenli olarak gerçekleştirilmesidir. Temelde öğretim, karmaşık ve zor bir süreçtir. Eğer tanımında belirtildiği gibi öğretim; planlı, programlı ve düzenli bir şekilde uygulanmazsa hem öğrenen ve öğreticiyi yorar hem de öğrenme sürecini zorlu bir hale getirir. Bu sebeple öğrenim- öğretim etkinliklerinde öğretimin tüm diğer unsurlarıyla birlikte hazırlanan öğretim programlarının önemli bir yeri vardır. Başka bir deyiş ile uygulanan öğrenim- öğretim etkinliklerinin başarı ya da başarısızlığı, verimliliği ya da verimsizliği ile öğretim programlarının nitelikleri arasında açık bir ilişki bulunmaktadır. Programın niteliği ise hem hazırlanma hem de yenileme ve geliştirme aşamalarının program hazırlama ilke ve kurallarına uygun olarak yürütülmesiyle ilişkilidir. Program hazırlanırken; kişisel ilgi ve yetenekler, toplumun beklenti ve ihtiyaçların yanında, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı da büyük önem arz etmektedir. Ayrıca bunlarla birlikte evrensel ilke ve kurallar, bilimsel gerçeklikler de program hazırlanırken esas alınması gereken kriterlerdir. Programın fonksiyonel ve uygulanabilir olmasına dikkat edilmelidir (Sünbül, 1996: 597-607).

Bir eğitim sisteminin ilk basamağını eğitim programları oluşturur. Bu sebeple hâlihazırda uygulanan programların eksik yanlarının tamamlanması, programların günümüz toplumu ve çağın gerekliliklerine göre tekrar şekillenmesi ve bu sayede de eğitimin kalitesinin artırılması beklenir (Erden, 1993b: 3).

Buradan yola çıkarak söyleyebiliriz ki; çocuklara verilecek olan dini eğitimin dayandırıldığı öğretim programları da bu noktada oldukça önemlidir. Neyi, nasıl öğretmemiz gerektiği konusunda bir rehber olacak bu programların çocukların

ihtiyacını karşılayabilir nitelikte olması gerekmektedir. Bu sebeple Kur'an Kursları okul öncesi (4 – 6 yaş grubu) sınıflarında ders veren öğretmenlerin uygulanmakta olan okul öncesi öğretim programına dair görüşlerinin bu projeye olumlu katkılar sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Araştırmamızın temel problem cümlesi “Kur'an Kursları okul öncesi (4 – 6 yaş grubu) sınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi öğretim programına ve programın uygulanma sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Bu temel problem çerçevesinde ele alınacak olan aşağıdaki alt araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- 4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programında belirlenmiş olan amaç ve kazanımlar öğrenci ihtiyacını karşılamakta mıdır?
- 4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programı içerik bakımından uygun mudur?
- 4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programı öğrenme ve öğretme süreci doğru planlanmış mıdır?
- 4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programı eğitim ortamı ve durumu bakımından öğrenci için elverişli midir?
- 4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programı değerlendirme çalışmaları nasıl yapılmaktadır?

4. 1.2. Amaç

Bu araştırma DİB'in 2013-2014 eğitim – öğretim yılı itibariyle uygulamaya koyduğu ve ilk olarak 10 ilde pilot uygulamasının yapıldığı Kur'an Kursları (4-6 yaş grubu) ve bu kurslarda uygulanan öğretim programı hakkında öğretici görüşleri almak ve bu sayede bazı değerlendirmelerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

DİB'e bağlı olarak açılan okul öncesi Kur'an Kurslarının sayılarının artmasıyla birlikte, okul öncesi kurslar hakkında yapılan olumlu yorumların yanı sıra eleştirilerde de artış meydana gelmiştir. Öğretici, öğrenci ve velilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde, bu kurslarda uygulanmakta olan 4-6 Yaş Grubu Kuran Kursları Öğretim Programı'nın lehinde ve aleyhinde çeşitli görüşler belirtilmiş ve belirtilmektedir. Bu araştırmanın amacı ise, programın olumlu yönlerini pekiştirmek, eleştirilen ve eksik

yönlerini ortaya çıkartmak ve buna bağlı olarak geliştirme ve düzenleme çalışmalarına katkı sağlamaktır.

Bu amaçla, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin öğretim programı ve programın uygulanmasına yönelik görüşlerinin, öğretmenlerin eğitim durumu, okudukları bölüm, kurumda çalıştığı süreler ve hizmet içi eğitim durumlarına göre değişip değişmediği incelenmek istenmektedir. Bunun yanı sıra karşılaşılan diğer sorun alanlarını ve muhtemel nedenlerini öğretmenlerin gözünden değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Bunlara ek olarak Kuran Kursları okul öncesi (4-6 yaş grubu) öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde Kuran Kursları Okul Öncesi (4-6 yaş grubu) Öğretim Programını; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci, eğitim durumu-ortamı ve değerlendirme boyutları itibariyle ele almak, uygulama aşamasında karşılaşılan güçlükleri ve yaşanan sıkıntıları belirlemektir. Çalışmanın sonucunda elde edilen veriler ve ulaşılan neticeler göz önünde bulundurularak programın güncellenmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak da amaçları arasında yer almaktadır. Ayrıca elde edilen sonuçların gelecek araştırmalara kaynak sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın, Türkiye'de 4-6 Yaş Grubu Kuran Kursları Öğretim Programı'nı geliştirme çalışmalarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

5. 1.3. Önem

3-6 yaş grubunu içine alan ve okul öncesi diye adlandırılan dönem, bireyin eğitimi için oldukça önemlidir. Bunun sebebi ise pek çok araştırmada da bahsedildiği gibi, en etkili ve hızlı öğrenmenin bu yaşlarda olmasındandır. Bu dönem, “Duyarlı dönem” veya “kritik dönem” şeklinde de adlandırılır. Çocuğun doğuştan gelen becerilerinin ve kişiliğini oluşturan temel özelliklerinin gelişmesinde büyük etkisi vardır. Çocuğun bu dönemde elde ettiği alışkanlıklar, sosyal becerileri ve dine karşı tutumu, ileriki hayatının ve kişilik özelliklerinin belirleyicisi olacaktır (Yavuzer, 1998: 5-12).

Bireyin okula başlamadan önceki dönemde gelişen sosyal becerileri, ileriki yaşlarda toplumsal ve bireysel davranışlarına temel oluşturur (Dodson, 1997: 28).

İnsanoğlu doğduğunda bilmeye ve öğrenmeye meraklıdır. Doğumdan itibaren ilk 6 yıl dil ve kavramsal gelişim, sosyal davranışların kazanımı, duygusal ve motor becerilerin elde edilmesi için oldukça önemlidir ve bu dönemde çocuğun çeşitli çevre uyarıcılarına ihtiyacı vardır (Acun, 1996: 9).

Eğer çocuk bu uyarıcıları gerektiği zamanda ve gerektiği kadar alamazsa sonraki yıllarda bazı olumsuzluk ve eksiklikle karşılaşabilmektedir (Aksoy 1994: 5). Tüm yönleriyle iyi programlanmış bir okul öncesi eğitimin, çocuğun gelişiminde ve ilerde olması beklenen birey olarak yetişmesinde büyük etkisi bulunmaktadır. Bunun tam tersi düşünüldüğünde ise, yani çocuğun gelişim çağına ihtiyacı olan eğitimi alamadığı, ya da bu kritik dönemi oldukça verimsiz geçirdiği bir durumda, çocuğun kişisel gelişimi için olumlu şeyler söylemek pek de mümkün değildir. Bu sebeple bu alanda yapılan çalışmalar, yapılan yanlışların görülmesi, varsa eksiklerin tamamlanması bakımından gereklidir. Aynı durum din eğitimi açısından da geçerlidir. Gelecek nesilleri oluşturacak çocuklarımıza bilimsel temellere dayalı, gelişim özelliklerine uygun hazırlanmış, yöntem ve teknikleri itibari ile onlara hitap eden öğretim programlarıyla din eğitimi verildiğinde, daha etkili bir din ve ahlak gelişimi gösterecekleri şüphesizdir. Tam aksine kulaktan dolma bilgilerle veya yanlış metot ve tekniklerle dini tanıyan çocuk bu durumdan olumsuz etkilenerek dini hassasiyetini kaybedecektir. Çocuk; okul öncesi çağlarda yeterli dini bilgiye sahip olmaz veya doğru bir inanç sistemi geliştiremezse, gelecek yıllarda telafi edilemeyecek durumlar ile karşılaşabilecektir (Kurt, 2017: 3).

6. 1.4. Kapsam

- Bu çalışmayla birlikte elde edilen sonuçlar, daha sonraki çalışmalar için somut bir veri sağlamış olacaktır.
- Öğreticilerin beyan ettiği sorunlar ve karşılaştıkları güçlüklerle ilişkili olarak yetkililere düşen sorumluluklarla ilgili yol gösterici olacaktır.
- Uygulanmakta olan 4-6 yaş grubu din eğitiminde meydana gelen eksiklikler ve beklentiler tespit edilerek, uygulanmakta olan programın geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması hususunda katkı sağlayacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- İzmir ilçelerinde bulunan DİB'e bağlı okul öncesi Kur'an kurslarında görev yapan ve basit tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilmiş 52 öğreticinin görüşleri,
- 2018 yılında İzmir'in çeşitli ilçelerinde görev yapan öğretici ve anketin yapıldığı zamanla,
- Kullanılan ölçeğin ölçtüğü niteliklerle,
- Literatürle,
- Uygulanan anket sorularıyla,
- Ulaşılan bulgularla sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

- Öğreticilere verilen ankette yer alan soruların araştırmanın amacına uygun ve ölçülecek özellikleri içerdiği,
- Öğreticilerin ölçeğe aracındaki sorulara doğru ve tarafsız bir şekilde cevap vereceği,
- Araştırmada yararlanılan kaynakların gerçeği yansıttığı,
- Araştırmamızın Türkiye genelinde yapılmasının zaman alacağı, ekonomik yönden de zorlayıcı olabileceği gerekçesiyle İzmir ilinin farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip ilçelerinden elde edilen sonuçların evreni temsil edeceği varsayılmıştır.

2.Yöntem

Bu başlık altında, araştırmamızın modeli, evren – örneklem, veri toplama aracının hazırlanması ve uygulanması, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizinde kullanılan yöntemler belirtilmiştir.

2.1. Model

Bu araştırma; İzmir il merkezi ve İzmir'e bağlı ilçelerin içerisinde DİB'e bağlı okul öncesi Kur'an Kurslarında görev yapan 4-6 yaş grubu öğretmenlerin, uygulanan okul öncesi öğretim programına ve programın uygulanmasına dair fikir ve görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Araştırmada Kur'an Kursu okul öncesi öğretmenlerinin uygulanan okul öncesi öğretim programına ve programın uygulanmasına ilişkin görüşlerinin inceleneceği ve öğretmenlerin bu görüşlerinde her hangi bir değişiklik yapılmayacağı için yalnızca durumu saptamaya yönelik betimsel tarama modeli seçilmiştir.

Tarama modelleri, geçmişte olan veya günümüzde varlığını sürdüren bir durumu, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemidir. Araştırmaya konu edilen durum, kişi ya da nesne kendi şartları içerisinde ve olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır. Olgular ve olaylar hiçbir şekilde değiştirilmeye çalışılmaz (Karasar, 2000: 77).

2.2. Evren ve Örneklem

Evren, bir araştırma için gerekli olan bilgilerin sağlandığı, canlı veya cansız varlıklardan oluşan topluluktur. Başka bir deyişle, araştırma için elde edilecek bilgilerin analizleriyle ortaya çıkacak sonuçların geçerli olacağı, üzerinde yorum yapılabilecek topluluk olarak da ifade edilebilir (Büyüköztürk vd, 2014: 80).

Araştırmanın evreni, İzmir il ve ilçelerinde 2017-2018 eğitim – öğretim döneminde açılan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında çalışan öğretmenlerdir. Bu kişiler araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem ise, araştırma yapılan evrenden bazı durumları hakkında veri elde etmek için seçilmiş olan, evrenin daha küçük bir parçasıdır. Evrende var olan özellikleri ortaya koymak, tahminde bulunmak üzere evreni temsil edecek makul örnekleri belirlemeye yönelik, bu aşamada yapılan bütün işlemlere örnekleme denir. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme, çalışmanın amacıyla ilgili zengin bilgi kaynakları belirlenerek araştırma yapılmasıdır.(Akt: Büyüköztürk vd, 2014: 81-90).

Araştırmamızın örneklemini ise, 2017-2018 eğitim – öğretim döneminde İzmir’in çeşitli ilçelerinde olup DİB’e bağlı Kur’an kurslarında (4-6 yaş grubu) görev yapan ve basit tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilmiş 52 öğretici oluşturmaktadır.

2.3. Verilerinin Toplanması

Araştırmanın amacı doğrultusunda, araştırma için gerekli verilerin toplanması adına anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Kur’an Kursları 4 – 6 yaş grubu öğretim programına ve programın uygulanmasına ilişkin görüşlerin belirlenmesinde en etkili ve verimli yöntemin okul öncesi kurslarda görev yapan öğretmenlere anket tekniğinin uygulanması olduğuna karar verilmiştir.

“Anket, belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak bir evren ya da örneklemini oluşturan kaynak kişilere sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği” şeklinde ifade edilebilir (Armağan, Akt. Balcı, 2005).

2.4. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırmamızın veri toplama metodu olan anket formu oluşturulurken, ilk olarak konumuzla ilgili yazılmış tezler, makaleler, kitaplar, bildiriler ve raporlar incelenmiştir. Bu kaynaklardan toplanan bilgiler kullanılarak anket formuna ilk şekli verilmiştir.

Araştırmamızın en doğru sonuçlara ulaşabilmesi için ankette yer alan maddelerin olabildiğince öğretmenlerin görüşlerini yansıtabilecek şekilde olmasına özen gösterilmiştir. Bu sebeple anket soruları hazırlanmadan önce Mardin, Nazilli (Aydın) ve İzmir’in Bayraklı ilçesinde yer alan 4 adet DİB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumu ziyaret edilerek öğretmenlerle görüşmeler yapılmış ve sınıf ortamları gözlemlenmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, taslak olarak hazırlanan anket maddelerinden bazıları çıkarılmış, yeni maddeler eklenmiş ve ya düzenleme işlemi yapılmıştır. Uzman kişilerin görüşleri de alınarak anketin son haline gelmesi sağlanmıştır.

Hazırlanan anketin ilk sayfasında araştırmanın, amacı, örneklemini oluşturan öğretmenlerin anketi doğru şekilde doldurmalarını sağlayacak öğelerle birlikte anketle ilgili bir yönerge yer almaktadır.

Anket formu iki temel kısımdan oluşmaktadır. İlk bölüm anketi dolduran öğretmenlerin demografik özelliklerini, ikinci bölüm ise Kuran kursları okul öncesi öğretmenlerinin uygulanan öğretim programına ilişkin görüşlerini belirlemek için hazırlanmıştır.

İkinci grupta bulunan 50 madde, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programını değerlendirmek amacıyla; amaç ve kazanımlar, içerik, öğrenme ve öğretme süreci, eğitim ortamı ve durumu, son olarak değerlendirme, olmak üzere 5 başlık altında toplanmıştır.

Öğreticilerin görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanan olumlu-olumsuz alternatifler sunan katılım soruları 5'li likert ölçeği ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. "Tamamen katılıyorum", "katılıyorum" seçenekleri ile "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" seçenekleri olumlu-olumsuz sonuçlar şeklinde birlikte değerlendirilmiş, "kısmen katılıyorum" seçeneği ise kararsızlar olarak tanımlanmıştır. Ayrıca anket formunun sonunda da Kur'an Kursu öğretmenlerinin konuyla ilgili farklı görüşlerini ifade etmelerine imkân ve fırsat vermek için açık uçlu bir soruya yer verilmiştir.

2.5. Anketin Güvenilirlik Analizi

Tablo 1: Güvenilirlik Testi

Güvenilirlik İstatistikleri	
Cronbach's Alpha	N
,918	50

Araştırma için uygulanan 50 sorudan oluşan ölçeğin güvenilirlik test sonucu Tablo 1'de verilmiştir. Elde edilen Cronbach α değerine göre ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu gözlenmiştir ($\alpha = ,918$).

2. 6. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Kur'an Kursları (4-6 yaş grubu) ğreticileri için hazırlanan anketi uygulayabilmek için İzmir İl Müftülüğünden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan okul öncesi Kur'an Kursu ğreticilerine tek tek ulaşmanın vakit kaybı olacağı düşünölerek anketler İzmir il Müftölüğü 'nün 4-6 yaş grubu ğreticilerine düzenlemiş olduğı seminer programının sonunda öğreticilere şahsen dağıtılmıştır.

Anket doldurulmaya başlanmadan önce öğreticilere, anketin amacı, gizliliğı ve araştırma hakkında gerekli ön bilgiler verilmiştir. Anket sorularının samimi olarak yanıtlandırılabilmesi için öğreticilerin isimlerini ankete yazılmalarına gerek görölmemiştir. Öğreticilerin anketteki soruları yanlış anlamamaları için ve olası belirsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla gereken yardımlar yapılarak sürecin sorunsuz bir şekilde yürütölmesi sağlanmıştır. Anket formu doldurulduktan sonra yine araştırmacı tarafından toplanmıştır. Mevcut anketler içerisinden araştırma için veri sağlayabilecek olan 52 tanesi seçilmiştir. Bu anketlerin yapılması sırasında da bazı öğreticilerle yüz yüze görüşölerek program ve programın işleyişi hakkında bilgi alınmıştır.

2.7. Verilerinin Analizi

4-6 yaş grubu Kur'an Kursu ğreticilerine uygulanan 52 anket toplandıktan sonra veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programına girilerek değeriendirme yapılmıştır. Elde edilen veriler, değeriendirilirken soruların türüne göre, farklı yöntemler uygulanmıştır. Yapılan ankete göre elde edilen verilerden, demografik özelliklerle ilgili sorulara verilmiş olan cevaplar; frekans analizi, kategorik verilere ilişkin ölçümler Ki-Kare testi ile değeriendirilmiştir. Anketin sonunda bulunan "Başka belirtmek istedikleriniz" bölümüne verilen cevaplar da kendi içerinde kategorize edilerek ele alınmıştır. Sonuçlar bulgular bölümünde belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUKLARDA OKUL ÖNCESİ DİN EĞİTİMİ

1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE ÖNEMİ

Okul öncesi eğitimle ilgili olarak alan uzmanları tarafından yapılan pek çok tanım bulunmaktadır. Zembat (1992: 11) okul öncesi eğitimi şu şekilde ifade etmiştir: “çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve yeteneklerinin göz önünde bulundurularak sağlıklı bir şekilde fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel yönden gelişimlerinin sağlandığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, olumlu kişilik temellerinin atıldığı ve çocukların kendilerine güven duymalarının sağlandığı bir eğitim şeklidir”.

Okul öncesi yaşlarda yapılan eğitimin en temel amacı; çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal gelişimine katkı sağlamak ve onları doğru davranışlar kazanmaya teşvik ederek, onları sonraki öğretime hazırlamaktır. Ayrıca doğuştan itibaren öğrenmeye hevesli, çevresini, olayları merak eden ve düşünmeye açık olan bireylerin bu özelliklerini geliştirmek ve teşvikte bulunmaktır (Senemoğlu, 1994: 21).

Günümüzde eğitim alanında yapılan çalışmalar, çocukların okul öncesi dönemde yaşadıklarının, edindiği bilgilerin, tecrübelerin sonraki yıllarda meydana gelen bedensel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerine zemin oluşturduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır (Kandır, 1991: 3). Yine aynı çalışmalar, okul öncesi bir eğitim kurumuna devam eden çocuklarla bu eğitimi almayanlar arasında ciddi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor farklılıklar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar da, herhangi bir okul öncesi kurumda eğitim alan çocukların, daha sosyal, kendine güvenli, ortama uyum sağlayabilen, kendinden büyük kişilerle ilişkilerinde daha pozitif, akranlarıyla iyi ilişki kurabilen çocuklar olduklarını ortaya çıkarmıştır (Andersson, 1989: 857-866).

Yavuzer (1999: 181) okul öncesi eğitimin önemini, çocukların sosyalleşmeleri bakımından vurgulamıştır. Çocukların bu dönemde yaşitlarıyla birlikte aynı ortamı paylaşmayı, yemek yemeyi, uyumayı ve oynamayı öğreneceğini, bu sayede başkalarının da var olduğundan haberdar olacağını, yardımlaşma ve işbirliği duygusunu geliştireceğini ifade etmiştir.

Okul öncesi yıllar, insan yaşamının en duyarlı ve öğrenmeye açık dönemidir. Çocuk bu yaşlarda çevresindeki olaylara karşı daha duyarlıdır. Bu nedenle çevre imkânları olabildiğince çocuğa göre düzenlenmeli ve çocuk çeşitli uyarıcılarla karşı karşıya bırakılmalıdır. Ayrıca okul öncesi kurumlar aracılığıyla, sosyo-ekonomik bakımdan birbirine eşit olmayan ve kültür seviyeleri farklı ailelerde yetişen çocuklar arasında oluşan eğitim farklılıkları da en alt seviyeye indirilmiş olur (Ural, 1986: 13).

Yılmaz'a (1991: 9) göre, çoğu ailenin maddi bakımdan yeterli imkânlarla sahip olması ya da anne babanın, bilgi ve kültür düzeylerinin yüksek olması, çocuğun sahip olduğu potansiyeli harekete geçirmede yeterli olamayabilir. Hangi şartlarda olursa olsun bir ailenin kendi çabalarıyla verdikleri eğitim ile okul öncesi kurumlarda verilen eğitim aynı olmayacaktır.

Cevher (2004: 27) ise okul öncesi dönemde verilen eğitimin, gelecek yıllarda akademik başarıların biçimlenmesinde kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamış, çocuğun yeteneklerinin ortaya çıktığı, kişiliğinin oluştuğu bu dönemde verilen eğitimin önemine dikkat çekmiştir.

Bu bilgiler ışığında, okul öncesi eğitimin çocuğun gelişiminin en kritik dönemine denk geldiğini ve bu yaşlarda aldığı eğitimle gelecek yaşantısının şekillendiğini söylemek mümkündür. Bu nedenlerden dolayı okul öncesi eğitim programları hazırlanırken ayrı bir hassasiyet gösterilmeli, programların her açıdan çocuğun gelişimine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmasına dikkat edilmelidir.

1.2. ÇOCUĞUN GELİŞİM DÖNEMLERİ VE ALANLARI

İnsan gelişimi, ana rahminden başlayarak yaşamın sona erdiği ana kadar devam eden uzun ve meşakkatli bir süreçtir. Gelişim hakkında pek çok tanım yapılmakla birlikte en genel olanı şu şekilde ifade edebiliriz: “organizmada biyolojik (fiziksel varlığımızdaki değişimler), sosyal (sosyal ilişkilerimizdeki değişimler), duygusal (duygusal anlayışımız ve deneyimlerimizdeki değişimler) ve bilişsel (düşünme süreçlerimizdeki değişimler) alanlar gibi farklı alanlarda gerçekleşen, kalıtım ve çevreyle etkileşimler sonucunda bireyin dünyaya uyumunu arttıran sistemli ve sürekli değişimler bütünü olarak tanımlanabilir” (Keenan, Evans, Crowley, 2016: 5-7; Overton, 2010: 1-30; Salkind, 2002: 119; Santrock, 2013: 8-10; Senemoğlu, 2012: 3-

5; akt. Tunçeli ve Zembat, 2017: 2). Gelişimin her bir alanı birey için ayrı ayrı önemli olsa da, bir bütün olarak düşünülebilir (Özer D. S. ve Özer, M. K. , 2016).

Gelişim uzmanları gelişimin tek bir alanda meydana gelmediğini, birden fazla alanda oluşan bir süreç olduğunu vurgulamışlardır. Bunun için de gelişimi bilişsel, dil, sosyal-duygusal, fiziksel ve psiko-motor gibi alanlara ayırmışlardır.

Kişinin doğumuyla birlikte yetişkin bir birey olana dek çevresinde bulunan farklı insanlarla kurduğu ilişkilerine ve durumlara göre geliştirdiği davranışların bütününe sosyal – duygusal gelişim adı verilir. Çocuğun, kendini yaşadığı topluma ait hissetmesi, o toplumun bir ferdi olduğunu fark etmesi, kişinin sosyalleşmesinin bir göstergesidir. (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 156). Okullar da bu sosyalleşmeye büyük katkı sağlayan kurumlardır. Çocuk okullar sayesinde bir yandan eğitim alırken diğer yandan da sosyal becerilerinin gelişmesini sağlayan uyarıcılarla bir arada olur. Bu sayede kendi öz benliğini tanıyabilme, yaşlılarıyla rahat iletişim kurabilme, bulunduğu çevreye uyum sağlayabilme gibi nitelikler kazanmış olur (Vural, 2006: 105). Karoğlu ve Ünüvar ‘a (2017: 242) göre “Okul ortamında aileden farklı olarak profesyonel sosyal davranış kurallarıyla karşılaşan çocuk, ilk kez ebeveynlerinin koruması ve yönlendirmesi olmadan akranlarıyla nasıl iletişime geçeceğini ve iletişimi nasıl sürdüreceğini öğrenmeye başlamaktadır.”

Psiko-motor gelişim, temelinde hareket olan becerilerin kazanılmasıdır. Bu süreç doğum öncesi dönemden başlar yaşam boyu devam eder. Vücutta meydana gelen motor hareketlerin gelişimi, kişinin bedeninde bulunan birkaç bölümünün, uyum içerisinde çalışmasıyla mümkündür. Motor beceriler hız, denge, koordinasyon ve kuvvet gibi unsurlardan meydana gelir. Psiko- motor gelişim, fiziksel gelişimi içine alan, bununla birlikte bilişsel süreçlerin kullanımını da gerektiren bir gelişim türüdür. (Guillaume, 1999; Mengütay 2005; Akın, 2006; Coşkun, 2010). Yapılan bazı araştırmalar sonucunda psiko-motor gelişimin ilkökul çağından önce daha hızlı ve geliştirilmeye müsait olduğu görülmüştür. Bundan dolayı, okul öncesi çocukları için çeşitli aktiviteler düzenlenip onlara uygun etkinlikler planlanarak motor gelişimlerine yardımcı olunabilir (Ulutaş, Demir ve Yayan, 2017: 1523-1538).

Dil seslerin, sembollerin ve sözcüklerin bir araya getirilerek oluşturulduğu, insanlar arası iletişimi sağlamaya yarayan bir sistemdir. Dil gelişimi ise çocuğun doğumundan itibaren başlayan, dışarıdan aldığı uyarıcılarla zenginleşen ve ömür boyu

devam eden bir süreçtir (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP, 2013: 3). Dışarıdan gelen uyarıcı çeşidi ne kadar farklı ve çok olursa dil gelişimi de o denli sağlıklı olacaktır. Dil gelişimi için en önemli zaman dilimi çocuğun ilköğretim çağına gelmeden önceki yaşlarıdır (Berk, 2013). Bundan dolayı okul öncesi eğitim kurumları da çocuğun aile ortamından sonra dil gelişimine katkı sağlayabilecek önemli merkezlerdir.

Gelişim alanları içerisinde yer alan bilişsel gelişim en basit ifadeyle zihinsel faaliyetlerin tümüdür. Dünyaya gelen bir bebeğin yetişkin bir birey olana kadar çevresini anlamaya çalışması, yaşadığı dünyayı ve toplumu tanıma çabasını ifade eder. Tanımdan da anlayacağımız gibi çocuk ne kadar farklı ortamlarda bulunur, farklı kişi ve nesnelerle iç içe olursa zihinsel faaliyetleri de o oranda artacaktır.

Fiziksel gelişim de bedeninin ve duyu organlarının gelişimini ifade etmektedir. Boyun uzaması, kilo alımı, dişlerin çıkması bu gelişim alanı için örnek verilebilir.

Değişik kaynaklara göre gelişim dönemlerinin ayrılmasına neden olan yaş aralıkları farklılık göstermektedir. Fakat genel olarak kabul gören dönemler; doğumdan hemen sonraki 2 yıl bebeklik, 3-6 yaş ilk çocukluk, ilköğretim yıllarını içeren 7-11 yaş arası ikinci çocukluk, 12-18 yaş ise ergenlik dönemi şeklindedir. Her dönem, kendinden önceki dönemden etkilenmekte ve kendinden sonraki dönemi de etkilemektedir. Bundan dolayı çocukların bu dönemleri sağlıklı bir şekilde geçirmeleri büyük önem arz etmektedir.

Bizler bu çalışmamızda konumuzu oluşturan 4-6 yaş grubu dolayısıyla, yalnızca ilk çocukluk dönemini ele aldık.

1.2.1. İlk Çocukluk Dönemi Genel Özellikleri (3-6 Yaş)

Birey fiziksel, sosyal ve bilişsel birtakım yetilerle dünyaya gelmektedir. Bu yetiler bireyin yaşadığı dünyaya ayak uydurabilmesi, çevresindeki insanlarla iletişim kurabilmesi, öğrenme ve gelişimine katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Çocuğun ilk yıllarından başlayarak ilköğretim öncesi döneme kadar süregelen zaman dilimi ilk çocukluk olarak isimlendirilmiştir. "Okul Öncesi" veya "Oyun Çağı" diye de adlandırılmaktadır (Öcal, 1991: 63). Söz konusu dönem çocuğun dünyayı keşfetmeye başladığı, çevresinde olup bitenlerle oldukça ilgili olduğu, yaşamı boyunca kullanacağı becerileri kazandığı önemli bir süreçtir. Fiziksel ve zihinsel gelişimin daha

hızlı olduğu bu dönem ayrıca yaşamsal faaliyetlerinin temelini oluşturacak olan kişilik özelliklerinin şekillendiğı zamana denk gelmektedir. Bu sebeptendir ki; bu yaş grubuna verilecek sağlıklı bir eğitim, ileriki yaşlarda çocukların zihinsel faaliyetlerine, sosyal konumlarına, davranışlarına ve kişiliklerinin gelişmesine olumlu etki edecektir. (Bredekamp, 2015: 344; UNICEF, 2003).

Bu dönemde çocuk, soru soran, etrafındakileri anlamak isteyen, bitmek bilmez bir öğrenme merakı olan bir varlıktır. Bu evrede oyun çocuklar için oldukça önemlidir. Çocuk, çevresinde meydana gelen olayları kendi hayal dünyasıyla birleştirip oyunlarına yansıtır. Böylece gerçek dünyayla arasında anlamlı bir bağ kurmuş olur (Ayhan, 1995: 85-86). Yine bu dönemin özelliğı olarak çocukların kendilerinden başkasını düşünmemelerini ve önemsememelerini söyleyebiliriz. Bu da tavırlarına bencillik olarak yansımaktadır (Selçuk, 1992: 78)

İlk çocukluk dönemi özelliklerini incelerken unutulmaması gereken şey, büyümenin her çocukta aynı hızda olmadığıdır. Bir çocuk herhangi bir alanda yaşlıtlarından geride olsa bile, farklı bir alanda onlardan üstün olması muhtemeldir. Ayrıca her ne kadar bu genel bir dönem olarak ifade edilse de 4 ve 6 yaş arası, birbirinden oldukça farklı davranışların sergilendiğı bir yaş aralığıdır. Bu dönemdeki çocukların gelişiminde birkaç ayın bile önemli olduğunu düşünürsek 4 yaşındaki bir çocukla 6 yaşındaki bir çocuğun farklı gelişim özellikleri sergileyebileceğini söylemek mümkündür. Bu sebeple bizler de 4 – 6 yaş aralığının ayrı ayrı incelenmesi gerektiğı kanaatindeyiz.

1.2.1.1. 4 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri

Bu yaşlarda çocuklar artık çevrelerine karşı daha duyarlıdır ve kendisinden başka insanların var olduğunu fark etmeye başlarlar. Onların da hakları ve istekleri olabileceğini bilirler. İstediğı bir şeyi elde edemediğinde ağlamak yerine durumu anlamaya çalışır ve böylece sabretmeyi öğrenirler. Çocuk bu yaştan itibaren yaşadığı toplumun bazı kuralları olduğunu kabullenir. 4 yaş çocuğunda 3 yaşındakinin aksine fevri hareketler görülmez. Sosyal hayatlarında daha sakin ve uyumludurlar. Oyun arkadaşlarını kendileri belirlerler. Bu arkadaşları ilkokul çağına kadar hem kız hem erkekler arasından seçerler. Artık daha rahat kendini ifade edebilirler ve hareketlerinde daha özgürdürler. El kol koordinasyonları gelişmeye başlamıştır. Çevresinde olup

bitenleri daha iyi anlamak amacıyla sürekli soru sorma eğilimindedirler. Yetişkin insanlarla olumlu ilişkiler kurarken, yaşlılarıyla da birlikte olmaktan zevk alırlar (MEGEP, 2009).

Bu gelişimsel özellikler dikkate alındığında, 4 yaş grubu çocuklar için diğer çocuklarla birlikte zaman geçirme fırsatı sunulması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu, paylaşmayı öğrenmeleri açısından önemlidir. Ayrıca sayı sayabilecekleri faaliyetlerde bulunulabilir. Aynı zamanda oyuncaklarını toplamaları, giyinip soyunabilmeleri gibi bazı sorumluluklar da verilebilir.

1.2.1.2. 5 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri

5 yaşındaki çocukların genel özelliklerine bakıldığında en dikkat çekici ayrıntı daha olgun olmalarıdır. Durumlar karşısında öğrendikleri yeni bilgileri aktarmaktan kaçınmazlar. Kişilere ve olaylara karşı dostane bir tavır içerisindedirler. Yakın çevresinde meydana gelen olaylar karşısında bilge davranışlar sergilerler. Kendinden büyük birinin yardımına çok fazla ihtiyaç duymadan gündelik aktivitelerini yapabilirler. Bu yaştaki çocuk kas kontrolünü rahatça sağlayabilir. Düzgün cümlelerle kendini ifade edebilir ve insanlarla olan kişisel sosyal ilişkilerini artırır. Sürekli olarak konuşma eğilimindedir. Tıpkı yetişkin bireyler gibi uzun ve devrik cümle yapıları kullanırlar. Herhangi bir olayı ve masalı doğru sırayla anlatabilir. Oynadığı oyunların içeriğini genel itibarıyla kendinden yaşça büyüklerin aktiviteleri oluşturur. Ev işlerine ve el becerisi gerektiren işlere ilgi duyarlar. Bu nedenle tamamlayabileceği görevler verilerek sorumluluk duygusunun gelişmesi desteklenebilir. Grupça oynanan oyunlarda harcanan süre artmaya başlar. Oyun içi kurallar oyuna dâhil olan kişiler tarafından birlikte koyulur. Dışarıdan bakıldığında oldukça neşelidirler. Genel olarak 5 yaş çocukları düşünce ve beden gelişimi, sosyal hayata uyum konusunda 4 yaşındakilerden daha öndedirler (MEGEP, 2009).

Verilen özelliklerden yola çıkarak 5 yaş çocuklarına kendi düzeylerine uygun araştırma-inceleme imkânları sunulabilir. Grup şeklinde oynayabilecekleri oyuncaklar tedarik edilebilir veya gün içinde yaptığı aktiviteler içinde bu tür oyunlara yer verilebilir. Dil becerilerini geliştirmek adına konuşabilecekleri ortamlar sağlanmalı ve dinleme fırsatları sunulmalıdır.

1.2.1.3. 6 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri

6 yaşında olan çocukları gözlemlediğimizde göze çarpan en önemli nokta, motor beceriler ve dil gelişimi bakımından 4 ve 5 yaş çocuklarına göre oldukça büyük gelişme kaydetmiş olmalarıdır. Artık çok daha hızlı koşabilir, basketbol vb. gibi oyunları ustaca oynayabilirler. Altı yaşına giren bir çocuk artık bir değişim içerisinde. Hatta kimi zaman anne ve babalar çocuklarında gördükleri bu farklı davranış şekillerini “Bu çocuğa ne oldu bilmiyorum, çok değişti.” diyerek sözlere dökerler. Ancak bu yaşlarda çocuk genel olarak tembel, ne istediğini bilmeyen bir görünümde. İnce motor becerileri daha gelişmiş olduğundan el becerisi gerektiren işlerde 4-5 yaşına göre daha iyidirler. Kesme ve boyama aktivitelerinde başarılıdır. İyi resim yapabilir, araç gereçleri gerektiği şekilde kullanabilirler. Fakat bazı etkinlik veya oyunlarda cinsiyetler arasında farklılıklar göze çarpar. Hayali kişi veya kahramanların yerine geçip rol yaparlar. Grupça yapılan aktiviteleri tercih ederler. Bazı sorumluluklar yüklenebilir, söylenen sözleri dikkatle dinlerler. Bu yaş itibarıyla resmi bir eğitim alacak seviyeye gelmişlerdir. (MEGEP, 2009).

6 yaş çocuğunun mevcut becerilerini geliştirmek amacıyla daha çok fiziksel ortam ve faaliyet imkânları sunulmalıdır. Bazı durumlarda sergiledikleri bencil davranışlar hususunda sabırlı davranılmalı ve geçici bir dönem olduğu unutulmamalıdır. Herhangi bir konuda başarı gösterdiklerinde ödüllendirilmeli ve çabaları takdir edilmelidir.

Sonuç olarak söyleyebiliriz ki bu yaş gruplarına dâhil olan çocukların dönemsel özelliklerini bilmek, onun davranışlarını daha yakından anlamamız ve dünyayı onun gözünden görebilmemiz için önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki; bu dönemdeki olumlu ya da olumsuz tüm hareket ve davranışlar çocuğun ileride bir birey olarak da yaşamını etkilemektedir.

1.3. OKUL ÖNCESİ 4-6 YAŞ DİN EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

Okul öncesi dönem, çocukta bilişsel ve sosyal gelişimin yükseldiği bir dönemdir. Bu sebeple pek çok araştırmacı okul öncesi dönemi “kritik” dönem olarak da adlandırmıştır. Ayrıca bu dönem çocuklarda ahlaki temellerin atıldığı, din duygusunun yerleştiği bir döneme karşılık gelmektedir. Çocuk bu dönemde

öğrenmeye hevesli, olayları sorgulayan, çok soru soran, araştırmayı ve keşfetmeyi seven bir birey konumundadır. En temel özelliği ise merak duygusunun oldukça gelişmiş olmasıdır. Çocuğun merakının giderilmesi, sorduğu sorulara açık ve net cevaplar verilmesi bu dönem için çok önemlidir. Aksi takdirde çocuk, istediği bilgileri başka kaynaklardan yanlış şekilde edinebilir.

Kur'an-ı Kerimdeki ilgili ayetler ile Hz. Peygamber'in (s.a.v) bizlere ulaşan sözleri ve yapılan araştırmaların sonuçları din eğitiminin küçük yaşlardan itibaren verilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir. Çünkü bireyin kişilik ve karakterinin şekillenmeye başladığı, gelecek hayatına yönelik pek çok tutum ve davranışın kazanıldığı ve bireyin sonraki hayatının temellerini oluşturması bakımından çocukluk dönemi oldukça önemlidir. Bu sebeple, bu dönemde çocuğa olumlu ve bilimsel temellere dayanan bir din eğitimi verilmesi büyük önem arz etmektedir. Ancak okul öncesi dönemde din eğitiminin yapılmaması, çocuğun temel gelişim alanlarından birisi olan dinî ve ahlaki gelişimine önem verilmediği anlamına gelmektedir (Sağlam, 2003: 27).

1.3.1. 4-6 Yaş Grubu Çocuklara Din Eğitimi Nasıl Verilmelidir?

Okul öncesi dönemde gerçekleştirilecek bir din eğitimi çocuğun ruhuna, aklına ve duygularına hitap ederek, kişiliğinin her yönüyle dengeli bir şekilde oluşturulması amacını taşımalıdır (Peker, 1999: 301-307). Ayrıca çocukların gelişim dönemlerinin ve gelişim özelliklerinin bilinmesi din eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kriterlere dikkat ederek çocuklara din eğitimi vermek akla, dine ve ilme uygun olacağı gibi, başarıyı da beraberinde getirecektir.

Dört yaşındaki bir çocuk ebeveynlerinin isteği ve beklentisi doğrultusunda onların öğrettiği dini yaşamaya çalışır. Dört yaş, çocuğun araştırma yapmayı ve keşfetmeyi sevdiği dönemlerden birisidir. Her şeyi bilmek ister. Dinlediklerinin ve duyduklarının etkisi altında kalırlar. Dört ve beş yaşlarındaki çocuklara bol bol dinî hikâyeler okunmalı, bununla birlikte onları hâfızasında tutması sağlamalıdır. Ayrıca çeşitli sorular sorarak zihnini çalıştırması öğretilmelidir. Böylece çocuğa öğretilmek istenen davranış rahatlıkla verilebilir.

Beş yaş grubu çocukluk döneminin en kritik noktasıdır. Bu yaşı, “altın yaş” olarak da adlandırabiliriz. Çocuğun bazı ibadetlere, dinî tavır ve davranışlara aşinalık

kazandırabilmesi için en önemli zaman dilimidir. İnanç esasları, temel anlamda bu çağda iyi ve doğru şekliyle verilip benimsetilebilir. Bu dönemde çocuk, mantıklı düşünmeyi öğrenmeye başlar. Beş-altı yaşlarından itibaren çocuk gelişi güzel sorular değil, dinlenmek ve cevaplarını öğrenmek için soru sorar. Bu da çocuğun kendisine verilenleri almaya hazır olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle özellikle beş-altı yaşlarında sorulan sorular ciddiye alınmalı, gerektiği gibi cevaplandırmaya çalışılmalıdır. Küçük yaşlarda çocuğa dinî bilgiler onun seviyesine ve anlayışına uygun olarak verilmelidir. Allah Resulü (s.a.v.) : “İnsanlarla akılları nispetinde konuşun” buyurmaktadır (Sağım, 2016). Bizler de Peygamber Efendimizin (s.a.v.) bu sözünden yola çıkarak 'Kolaylaştırıp zorlaştırmadan, sevdiren nefret ettirmeden!' çocuklarımıza merhametle yaklaşarak, samimi davranarak eğitim vermeliyiz.

Sonuç olarak söyleyebiliriz ki 4-6 yaş grubu çocukların din eğitiminde çağa, eğitim ilke ve prensiplerine uygun, sevgi temelli, sade ve açık bir program uygulanmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ KUR'AN KURLARI

6.1. TÜRKİYE'DE 4- 6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE YASAL DAYANAĞI

Yaygın din eğitimi için belirlenen yaş sınırı 7. 04. 2012 tarih ve 28257 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan yönetmelik ile ortadan kalkmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı bu sınırın ortadan kalkması ile birlikte “okul öncesi dönem din eğitimi hususunda bir sorumluluğu yüklenerek” (Kuran Kursları Öğretim Programı (KKÖP) 4-6 yaş grubu, 2014: 5), bu konudaki ihtiyacı karşılamak adına 4-6 yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı hazırlamıştır.

Programın işlerliğini ölçmek adına öncelikle 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibariyle Ankara, İstanbul, İzmir'de 10 sınıfta; Adana, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, Samsun, Kayseri ve Rize de ise 5 sınıfta olmak üzere toplam 10 ilde pilot uygulama başlatılmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren de (4-6 yaş) Kur'an Kursları Öğretim Programı Türkiye genelinde Diyanet İşleri Başkanlığı'nın belirlediği kriterlere sahip öğretmenler tarafından yine belirlenen kriterlere sahip Kur'an Kurslarında uygulanmaktadır. (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014) Bu programın gerektiği şekilde uygulanabilmesi için 4-6 yaş grubu öğrencilere yönelik “Kur'an Kursları Öğretici Kitabı ve Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı” hazırlanarak öğretmenlere ulaşması sağlanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığının resmi rakamlarına göre 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 4-6 yaş kurslarında 130.982 öğrenci eğitim görmektedir (DİB, 2018). Başlangıç tarihi itibariyle yeni bir proje olmasına rağmen günümüzdeki kurs ve öğrenci sayıları dikkate alındığında toplum tarafından büyük kabul gördüğünü söylemek mümkündür.

2.2. ÖĞRETİCİLERİN YETİŞTİRİLMESİ

Eğitimin temel yapı taşlarından biri de hiç şüphesiz öğrencilerine teknik bilgilerin ve genel kültürün yanı sıra ahlaki değerleri aktaran, sevgi, hoşgörü ve sabır gösteren öğretmenlerdir. Ancak toplumlar değiştikçe ilgi ve ihtiyaçları da o oranda değişir. Buna bağlı olarak da bireylerden beklenen becerilerde de farklılaşmalar olur. Bu değişime ayak uydurabilmek adına en büyük görev eğitimci sıfatıyla yine öğretmenlere düşmektedir. Onların da bu beklentileri en iyi şekilde karşılayabilmeleri için sürekli kendilerini yenilemeleri, çağın gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekir. Çünkü öğretmenin başarısının doğrudan öğrencinin başarı, tutum, ilgi ve becerisine yansıdığını söylemek mümkündür (Sünbül, 1996: 597-607).

Dini eğitim de toplumların dönüşüm ve değişiminden ister istemez etkilenmektedir. Gün geçtikçe bireyler yeni durumlar karşısında, farklı soru ve sorunlarla karşılaşmakta ve yeni çözüm yolları aramaktadır. Bu sebeple de din eğitimi alanında hizmet veren görevlilerin de bu yeni durumlara adapte olmaları, kendilerini çağın imkânları dâhilinde geliştirmeleri, sosyal yaşamda etkin ve üretken olmaları beklenir.

Tüm bu gerekçeler dikkate alındığında, 4-6 yaş grubu çocuklara din eğitimi veren görevlilerin çok daha özenle seçilmesi gerekmektedir. Çünkü Aras ve Öztürk'ün (2019: 102) de belirttiği gibi “bir uzmanlık mesleği olan öğretmenliğin de kendine özgü nitelikleri ve yeterlik seviyeleri bulunmaktadır”. Seçilecek olan görevlilerin en başta kişilik özelliklerinin bu mesleğe uygun olup olmadığı belirlenmelidir. Sürekli öğrenme ve gelişmeye açık, yaratıcı düşünebilen, sabırlı, iletişim yönü kuvvetli, hoşgörülü, adaletli ve tarafsız davranabilen, öğretmeye hevesli kişilerin bu mesleğe talip olmaları çocuk eğitimi açısından önemlidir. Bunlara ek olarak hem mesleki yeterlilik hem de çocuk psikolojisi bakımından da gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekir. Aksi takdirde, gelişimsel dönemleri iyi bilmeyen bir öğreticinin, çocukların ihtiyaçlarına olması gerektiği şekilde cevap vermesi beklenemez ya da mesleki yeterliliğe sahip olmayan görevlilerin çocuklarda olumlu yönde bir din algısı oluşturmaları mümkün olamaz.

Diyanet İşleri Başkanlığı da 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları Öğretim Programında (2018: 10) Kur'an kursu öğreticilerinin temel ve özel yeterliklerini

sağlamalarının yanı sıra öğretmenlerde bulunması istenen bazı özel vasıfları belirtmiştir. Bu ilkeler şöyle sıralanabilir:

1. Kur'an Kursları Öğretim Programının (4-6 yaş grubu) temel amaç ve ilkelerini bilir.
2. Erken çocukluk dönemi bilişsel, sosyal, dil ve psiko-motor gelişimi ile öz bakım becerileri gelişimsel özelliklerini bilir.
3. Çocukla etkili iletişim kurma becerisine sahiptir.
4. Erken yaş dönemi değerler eğitiminin genel özelliklerini bilir.
5. Eğitim sürecini planlandığı şekliyle uygular.
6. Eğitim ortamını ilgili yaş grubunun özelliklerini göz önünde bulundurarak düzenler.
7. Programın temel ilkeleri çerçevesinde etkinlikler hazırlayıp uygular.
8. Çocukların hazır bulunuşluk düzeyine göre neyi ne kadar uygulayacağını belirler.
9. Program içeriğine uygun materyal geliştirme becerisine sahiptir.
10. Eğitim sürecine ailenin katılımını sağlar.
11. Alanıyla ilgili paydaşlarla (aile, meslektaş, kurum vb.) olumlu ilişkiler kurma becerisine sahiptir.
12. Çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların aktif öğrenmesini destekler.

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere din eğitimi verecek öğretmenlerin belirlenen yeterlilik şartlarına uygun olmaları programın doğru bir şekilde uygulanması bakımından önem teşkil etmektedir. Eksik kalan noktalarda ise öğretici eğitimleriyle bu açık kapatılmaya çalışılmalıdır.

2.3. EĞİTİM-ÖĞRETİM MATERYALLERİ

Günümüzde, eğitimin temeli olarak görülen öğretmen ve ders kitapları, yerini öğrenmeyi olumlu yönde etkileyen çeşitli materyallere bırakmıştır. Bu yeni durumu eskisinden ayıran en önemli noktalar; öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak vermesi, öğrenci ile uyarıcıyı doğrudan etkileşim durumuna getirmesi ve öğretmeni bu

etkileşimi düzenleyen ve yöneten bir rehber olarak görevlendirmesidir (Alkan, 1998: 10).

Öğretim materyalinin eğitim-öğretim sürecini etkili kılmak için kullanılan her türlü malzeme olduğunu söylemek mümkündür. Materyalin kullanılış amacı, kimi zaman öğretilecek konu ve alt konular arasındaki ilişkileri göstermek olabileceği gibi, kimi zaman öğreneni aktif kılmak, kimi zaman da anlaşılması güç konuları somutlaştırmak olabilir. Dolayısıyla öğretimi etkinleştirmek, verimliliği arttırmak amacıyla dönük her türlü destekleyici nesne-obje öğretim materyali olarak adlandırılabilir (Yıldız, 2004: 143).

Farklı ve zengin materyaller kullanılarak işlenen bir ders, öğrenci açısından daha dikkat çekici ve eğlenceli olmakta, aynı zamanda bilgi edinimini de kolaylaştırmaktadır. Aslan ve Doğu'ya (1993: 40) göre “Eğitimde materyal kullanımı, algılama ve öğrenmeyi kolaylaştırır. İlgi uyandırır, sınıfa canlılık getirir. Öğrenmede, zamanı kısaltır, bilgiyi pekiştirir ve kalıcılığa yardım eder. Öğrencilerin konuya katılımlarını sağlar, okuma ve araştırma arzusu uyandırır. Yanına gidilmesi veya sınıfa getirilmesi mümkün olmayan olay, olgu ve varlıkları, gerçek yüzleriyle sınıfa taşır.”

Materyal konusuna okul öncesi çocukların eğitimi açısından bakarsak, bu konunun bir nebze daha önem kazandığını söyleyebiliriz. Çünkü bu dönemde çocuklar yaşları itibarıyla soyut kavramları kolay anlamlandıramaz, düz ders anlatımlarından çabuk sıkılırlar. Oysa öğretim materyalleri kullanıldığında soyut kavramlar somutlaşır, öğrenme ilginç bir hale gelir ve öğrenmenin kalıcılığı artar.

Özyürek ve Aydoğan (2011: 41- 58), okul öncesi eğitimde eğitim ortamının ve öğrenme merkezlerinin, çocukların keşfedebilecekleri, karıştırabilecekleri, dönüştürebilecekleri çok çeşitli materyal grubunu içine alması gerektiğini belirtmişlerdir. Yine Maria Montessori, çocuklar için somut deneyimler kazanabilecekleri, çok iyi tasarlanmış materyallerle donatılmış bir ortam hazırlandığında, yüksek düzeyde bir öğrenmenin gerçekleşeceğini ifade etmektedir (Sueck, 1991; Akt: Kıldan, 2007: 503). Ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan eğitici materyaller, çocukların ince ve kaba motor kaslarını etkin bir biçimde kullanmasını sağlamaktadırlar.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, karşılaştıkları her çeşit materyali öğrenme aracı olarak kullanabilmektedir. Çocukların bu yaşlarda dış dünyayı anlamak için kullandıkları her türlü somut materyal, bir eğitim materyali konumundadır. Çocuk bu sayede oyun aracılığıyla çevresini keşfetmeye başlar. Dolayısıyla oyun oynamaya istekli oldukları bu dönemde, nitelikli eğitsel materyallerden faydalanılması şüphesiz çocukların fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimleri açısından oldukça önemlidir (Dursun, 2011: 14).

Öğretimin her alanında ve kademesinde kullanılan öğretim materyalleri, din eğitiminde de aktif olarak kullanılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı 4-6 yaş Kur'an Kurslarında, din öğretiminin daha verimli yapılabilmesi için çeşitli materyal kullanımı sağlanmaktadır. Bu sayede çocuklar dini terimleri daha kolay öğrenmekte, soyut kavramlar anlamlı hale gelmektedir. Aynı zamanda daha keyifli bir ders işlenirken, çocuklarda olumlu yönde bir din algısı oluşmaktadır. Öğreticiler, din dersinin gerektirdiği öğretim teknoloji ve materyallerini hazır olarak kullanabildikleri gibi, kendileri de dersin amaçlarına uygun bir materyal geliştirebilmektedirler.

2.4. FİZİKİ MEKÂN VE DONANIM ÖZELLİKLERİ

Lyons'a (2001: 1-6) göre öğretim kaynakları, öğretmekle görevli kişinin niteliği ve eğitimin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hazırlanan eğitim programı, çocuğun eğitiminde önemli olan unsurlardır. Bunların haricinde eğitim faaliyetinin gerçekleşeceği kurumların fiziksel yapıları da öğrenme eylemi ve öğrenci başarısı üzerinde büyük etkiye sahiptir. Ayrıca öğretim faaliyetlerinin yapılacağı ortamların fiziksel koşulları, eğitimin kalitesi bakımından da oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkemizde bu tür eğitim faaliyetlerinin yapıldığı ortamlar sınıf olarak adlandırılır. Geleneksel bir tanım olarak sınıf; masa, sandalye, yazı tahtası ve sıra gibi çeşitli materyal ve eşyalardan oluşan bir mekândır. (Rajuddin, 2008).

Söz konusu okul öncesi 4-6 yaş grubu çocuklar olduğunda fiziksel ortam çok daha dikkatli bir şekilde tasarlanmalıdır. Çünkü okul öncesi eğitim ortamlarının içerisinde bulunan unsurlar ne kadar dikkat çekici olursa çocuğun gelişimi de o oranda artacaktır. Bu açıdan bakıldığında eğitimin gerçekleşeceği ortamların daha dikkatli hazırlanması, belli ölçütler baz alınarak dizayn edilmesi gerekmektedir. Dış mekânlar

ve iç mekânlar birbirinin tamamlayıcısı olmalı, öğretimi kolaylaştıran renk ve materyaller kullanılmalıdır.

Çocukların mekânlara bakış açıları yetişkinlerden farklılık göstermektedir. Bu sebeple çocukların ihtiyaçlarına uygun mekânlar oluşturmak için, çocuk adına değil çocukla birlikte ya da çocuk gözüyle düşünülmelidir (Havayıoğlu, 2001: 214).

Sınıfın fiziki özellikleri verilecek eğitimin türüne, dersin amacına göre yapılandırılır ve düzenlenirse, öğrencilerin derse olan ilgileri artar ve öğrenme eylemi de daha kolay bir hale gelir. Her zaman imkânlar dâhilinde en iyi sınıf ortamının oluşturulması amaçlanmalıdır. Çünkü fiziksel ortam ne kadar elverişli olursa, öğrenme ve öğretme süreci de o kadar verimli olur (Aydın, 1988: 34).

Öğretimin gerçekleştiği yer olan sınıf mutlaka; aktif, düzenli tertipli ve temiz bir yer olmalıdır (Hawe, 1998: 46). Konuyla ilgili çalışmalar fiziksel çevrenin, sınıfta öğrenim gören öğrencilerin davranışları kadar öğrencilerle aynı ortamda bulunan ve öğretmekle sorumlu kişilerin tavır ve davranışlarını da etkileyebileceğini ortaya koymuştur (Bull& Solity,1987: 16).

Din eğitiminin yapılacağı ortamların fiziksel yapısının çocuklar için uygun hale getirilmesi kadar, o ortamda eğitim alacak öğrencilerin sayısı da oldukça önem arz etmektedir. Bunun en önemli sebebi ilk yıllarda öğrencilerin öğretmenine yardımına daha çok gereksinim duymasıdır. “Bu nedenle ilk sınıflarda öğrenci sayısının az tutulması gerekir, gerekirse sınıf düzeyi ile birlikte yükseltilmesi uygun olacaktır” (Başar, 1998: 29). Pek çok araştırma sonucu sınıfta bulunan öğrencilerin sayısı ile gösterdikleri başarı arasında ters orantı olduğunu göstermiştir. Öğrenci sayısının makul olduğu sınıflarda başarının ve öğrenme oranının, öğrenci sayısı fazla olan sınıflara göre çok daha yüksek olduğu vurgulanmıştır (Aktaranlar Aydın, 1998: 35; Başar, 1988: 30).

Öğrenci sayısı fazla olmayan öğrenme ortamları bazı nedenlerden öğretene kişiye de kolaylıklar sağlamaktadır. Başar; Herder ve Benjamin’in yorumlarına dayanarak bu kolaylıkları şöyle aktarmaktadır: “Bu sınıflar, öğretmene ek zaman kullanma, az kaynakla yetinebilme, her öğrenciye daha fazla zaman ayırabilme, öğrenci gelişimini kolay izleyebilme, sınıfı daha etkili yönetebilme, etkin öğrenmeyi kolaylaştırabilme fırsatları verir. Bu nedenle de eğitim ortamı olarak kabul ettiğimiz sınıf öğrenci sayısının mümkün olduğu kadar üst sınırın altında olması hem

öğrencilerin daha başarılı olmalarını hem de öğretmenlerin kaliteli bir eğitim vermelerini sağlayacaktır” (Başar, 1998: 30). Bunların yanı sıra, bazı psikolojik bulgular, kalabalık olmayan sınıflarda eğitim gören öğrencilerin, öğrenci sayısının az olmasının kendilerini psikolojik olarak olumlu yönde etkilediğini ve öğrencilerin sınıf içi aktivitelere daha çok katıldıklarını, kendilerini daha çok yeterli hissettiklerini, daha dakik ve daha düzenli olarak okula devam ettiklerini, sinirlilik ve okuldan uzaklaşma duygularını daha az yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Griffth, 1997: 157).

Çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanan eğitim programlarının uygulanmasında, çocukların serbestçe hareket edebileceği, kendi ihtiyaçlarını yardımsız karşılayabileceği mekânsal özellikler dikkate alınarak planlanmış bir okul öncesi eğitim kurumunun fiziksel olarak belirli niteliklere sahip olması beklenmektedir (Aral vd.,2000: 29; Oktay, 2002: 191).

4-6 yaş grubu Kur'an kursu olarak düzenlenecek mekânlarda ilgili olarak, bu nitelikler Diyanet İşleri Başkanlığının yayınladığı 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esaslarında da açıkça belirtilmiştir. Bu ilkeler kursların hangi şartlarda ve yerlerde açılması gerektiğinden bahsetmektedir. Bunlara ek olarak bina özellikleri, oyun ve hobi alanlarının genişliği, derslik ve çok amaçlı salonların nasıl düzenlenmesi gerektiği hakkında bilgi verilmiştir. Kitaplık, yemek yeme alanı ve tuvaletler gibi pek çok alanın hangi kurallara uygun olarak dizayn edileceği tek tek belirtilmiştir (DİB, 2019: Ek 3)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME

3.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM PROGRAMI

Eğitim, geçmişten günümüze, insanlık tarihinin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. İnsanoğlu eğitim düzeyi sayesinde karşılaştığı güçlük ve sorunları çözüme ulaştırmış; sosyal, ekonomik, kültürel ve bilimsel açıdan gelişme sağlamıştır. Elbette böylesine önemli bir unsur olan eğitimin gelişigüzel yöntemlerle, plansız halde yapılması beklenemez. Eğitimin planlı olarak yapılması ve iyi işleyen bir sisteme dönüşebilmesi için programlar hazırlanmıştır. Bu eğitim programları eğitim ve öğretim sürecinin temel faktörlerinden olmuş ve konuyla ilgili farklı kişiler tarafından pek çok tanım yapılmıştır.

Demirel (2013: 4), eğitim programını; “öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlamıştır. Caswell ve Campbell’a (1935: 66, akt. Demirel, 2013: 2) göre ise eğitim programını sadece konular listesi olarak tanımlamak mümkün değildir. Aynı zamanda öğrencilerin bir öğretmen rehberliği altında edinmiş oldukları yaşantının tümü olarak ifade edilmelidir.

Ülkemizde program geliştirme alanının öncülerinden biri olan Varış (1994: 18) da eğitim programını; çocuklar, gençler ve yetişkinler için bir eğitim kurumu tarafından sağlanan ve milli eğitimin amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan faaliyetlerin tümü olarak tanımlamıştır.

Öğretim programı, her ne kadar bazı kaynaklarda eğitim programıyla aynı kavramlar olarak verilse de, farklı anlamlar taşımaktadır. Bu sebeple tanımında da bazı farklılıklar söz konusudur. Varış (1994: 4) öğretim programını “eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bu kesim, genellikle, belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır” şeklinde açıklamıştır. Demirel (2013: 6) ise öğretim programını “okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği olarak nitelendirmiştir.

Bu tanımlara baktığımızda, eğitim programının belirlenen hedefler doğrultusunda planlanan tüm eğitim etkinliklerini, öğretim programının ise eğitim programından farklı olarak bir eğitim basamağında çeşitli sınıf ve derslerde ele alınacak konularla ilgili tüm öğretim etkinliklerini kapsadığını söyleyebiliriz.

Eğitim geniş bir kavram olduğu için eğitim programı da bir o kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Her türlü eğitim çalışmalarının yapıldığı kurumların veya sosyal çevrenin, kişilerin yaşamlarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yaptığı tüm etkinlikler eğitim programına dâhildir. Buradan yola çıkarak, yönetmeliklerin, öğretim programlarının, rehberlik hizmetlerinin, gezilerin, yetiştirme kurslarının ve kültürel çalışmaların vb. eğitim programının içerisine girdiğini söylemek mümkündür.

3.2. İYİ BİR EĞİTİM PROGRAMININ ÖZELLİKLERİ

Geçmiş yıllarda, okullarda veya diğer eğitim kurumlarında verilen eğitim daha çok bilgi temelliydi. Ancak günümüzde bilginin yanı sıra, bireyin içinde bulunduğu topluma ve hayata uyum sağlamasını kolaylaştıracak becerilerin öğretimi de ağırlık kazanmıştır. Bu değişimden eğitim programları da etkilenmiş ve bu programlarda bazı özellikler aranmaya başlamıştır (Nelson, 1959: 30).

Bu özelliklerden biri, eğitim programlarının toplumun görüş ve isteklerine uygun şekilde hazırlanmış olmasıdır. Eğitim veren kurumlar toplumu meydana getiren bireylere, milli değerleri ve idealleri kazandırmakla yükümlüdür. Bundan dolayı hazırlanan eğitim programları ülkenin eğitim felsefesine uygun ve toplumun isteklerini gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır (Aydın, 1996: 125).

Büyükkaragöz ve Çivi'ye (1994: 75) göre ise eğitim programı, uygulayan kişilere yardımcı olmalıdır. Çünkü programın hazırlanması kadar uygulanması da önemlidir. Bu sebeple programı uygulayan öğretmen ve yöneticilere programı başarılı bir şekilde uygulayabilmelerine yönelik rehberlik yapılmalıdır.

Eğitim programları hazırlanırken dikkat edilmesi gerekenleri Genç (1987) birkaç maddede şöyle açıklamıştır.

1. Çocukların gelişim düzeyleri, ihtiyaçları ve ilgi duyduğu konular belirlenmeli; hedefler ve programın diğer öğeleri de buna göre düzenlenmelidir.

2. Etkinliklerin çeşidi, süresi ve sırası dengeli olmalıdır. Hitap ettiği öğrenci kitlesinin yaş gruplarına uygun olmalı ve zorluk seviyesi de yine öğrencilere göre ayarlanmalıdır.
3. Okulun fiziki şartları ve çevresi göz önünde bulundurulmalı ve mevcut şartlardan en iyi şekilde nasıl yararlanılabileceği konusunda karar verilmelidir. Şartlar uygun değilse ne tür önlemler alınması gerektiği üzerinde düşünülmelidir.
4. Çocukların etkinliklere katılımının nasıl ve ne şekilde olacağı açıkça belirtilmelidir. Bireysel, küçük grup ve bütün grupta yapılabilecek etkinliklere aynı oranda yer verilmelidir.
5. Programda yer alan etkinlikler bir bütünlük içerisinde ele alınmalı, kendi içerisinde aşamalı bir şekilde kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene olacak şekilde planlanmalıdır.
6. Eğitim yöntemleri ve tekniklerini belirlerken, çocuğun motive olmasını sağlayacak etkinliklerin türü açıklanmalı; ipuçları, pekiştireçler ve ödüller unutulmamalıdır.
7. Etkinlikler, gerektiğinde değişiklikler yapılabileceği düşünülerek hazırlanmalıdır.
8. Eğitim programını uygulama aşamasında velilerden ve diğer ilgili kişilerden alınacak katkıların hangi konularda ve ne kadar olacağı kararlaştırılmalıdır.

Bu bilgiler ışığında eğitim programlarının da gelişen ve değişen dünyadan etkilendiği, gerektiğinde bireylerin ve toplumun ilgi ve ihtiyaçlarına göre yeniden şekillendirilmelerinin doğru olacağı sonucuna ulaşabiliriz.

3.3.EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRMENİN ÖNEMİ VE ÖGELERİ

Eğitimin planlı ve sistemli bir halde yürütülebilmesi için eğitim programları oldukça önemlidir. Bu sebeple de programların pek çok açıdan uygun olarak hazırlanması, içeriğin öğrencilere düzenli bir şekilde aktarılması ve değişen zamana ve çağa uyum sağlayabilecek nitelikte olması için değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir. Bu da program geliştirme çalışmalarıyla mümkün olmaktadır.

Eğitimde program geliştirme eğitim amaçlarını temel alarak verilecek bilgilerin tasarlanması, içeriğin belirlenmesi, uygulanması, değerlendirilmesi ve

değerlendirme sonuçlarına göre eksik yönlerinin belirlenerek programın yeniden düzenlenmesidir (Erden, 1993: 3). Varış (1996) program geliştirmeyi eğitim sürecinin birey, ders kitapları ve araç-gereç gibi temel unsurlarının sürekli olarak geliştirilmesi olarak açıklamıştır.

Demirel ise (2013: 5) program geliştirmeyi “eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlamıştır. Program geliştirme sayesinde uygulanmakta olan programlardaki eksiklikler giderilmeye çalışılır ve geliştirilmesi gereken yönler belirlenir. Bu yüzden program geliştirme eğitim programları için önemlidir.

Program geliştirme çalışmaları aşamalı olarak yapılmaktadır. Her aşama diğerini kapsarken, aynı zamanda da birbirinin devamı niteliğindedir. Program geliştirmede ilk basamak amaçların belirlenmesidir. Programda öncelikle kişide bulunması istenilen özellikler, yani hedefler ve hedeflerin göstergesi olan davranışlar belirlenir. Ardından amaçlara uygun içerik yani üniteler ve içeriğin hangi ortamlarda, ne zaman ve nasıl uygulanacağı belirlenmelidir. Son aşama olarak da her davranışı, her bir öğrencinin kazanıp kazanmadığını, kazandıysa ne derece kazandığını belirten sinama durumları tasarlanır.

Bir eğitim programı geliştirilirken dikkatli davranmak gerekir. Bunun için de öncelikle program geliştirmenin temel öğeleri arasında sayılan amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarında gerekli araştırmalar yapılması beklenmektedir (Uçan, 1989).

Bizler de, Kur'an Kursları okul öncesi (4 - 6 yaş grubu) sınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi öğretim programına ve programın uygulanma sürecine ilişkin görüşlerini, program geliştirmenin bu dört boyutunu ele alarak belirlemeye çalıştık. Bu dört temel öğeye ek olarak öğrenme ortamlarının fiziksel durumlarını da “Eğitim Ortamı ve Durumu” başlığı altında inceleyerek beş temel boyut oluşturduk.

3.3.1. Amaç ve Hedefler

Amaç, hedef veya kazanım olarak da ifade edilmektedir. Hedef, bir eğitim programının birinci ve en temel ögesidir. Bir program oluşturulmak istendiğinde ilk olarak bazı hedefler belirlenir. Bu hedeflerin belirlenmesinde öncelikle ihtiyaçlar göz önünde bulundurulur. Hedefler “niçin” sorusunun cevabını oluşturmaktadır.

Bir toplumun gelişmesinde ve kalkınmasında, insanın şekillenmesinde eğitimin rolü büyüktür. Toplumdaki her birey, yine toplumun istediği özelliklere sahip olduğu sürece istenilen bir toplum haline gelir. Bu yüzden devletler, ülkede yaşayan bireylerin belli durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini önceden belirlemek için hedefler oluşturur ve okulların da bu hedefleri öğrencilere kazandırmaları beklenir (Büyükkaragöz, 1997).

Hedef, eğitimin etkisiyle öğrencilerin hangi açılardan değişmesini istediğimizin açık şekilde ifade edilmesidir (Anderson ve Krathwohl, 2014). Ertürk (1998: 43) ise hedefi; “planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla kazandırılması kararlaştırılan, davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye uygun olan bir özelliktir.” şeklinde tanımlamıştır.

3.3.2. İçerik

Bir eğitim programında belirlenen hedeflere ulaşmak için “Ne öğretelim?” sorusuna verilen cevaplar programın içerik boyutunu oluşturur. Bu anlamda içerik için programın hedefleri doğrultusunda seçilen konuların tümüdür diyebiliriz. Bilen (2006) içeriğin, eğitim programlarının hedefleri ile felsefenin öngördüğü kavramlar, olgular, ilkeler, yaklaşımlar, değerler, ölçütler, kuramlar ve genellemeler gibi unsurların bir araya gelmesiyle oluştuğunu belirtmiştir.

İçerik adı altında, öğrenciye aktarılacak olan konular ve üniteler hedef davranışları kazandıracak nitelikte olmalıdır (Sönmez, 2001). Eğitim programlarında en önemli öge hedefler olduğu için belirlenen içeriğin hedeflerle uyumu oldukça önemlidir.

İçerik seçimi yapılırken dikkat edilmesi gereken başka unsurlar da mevcuttur. Varış (1994: 46) bu konuda bazı ölçütler belirleyerek, bunlara yenilerinin eklenebileceğini ifade etmiştir. Bu ölçütler şunlardır:

1. “Toplumsal fayda

2. Bireysel fayda,
3. Öğrenme ve öğretme
4. Bilgi yapısında muhtevanın işgal ettiği yer.”

3.3.3. Öğrenme ve Öğretme Süreci

Öğrenme-öğretme boyutu bazı araştırmalarda “eğitim durumları” şeklinde de ifade edilmiştir. Biz bu araştırmada “eğitim durumları ve ortamı” kavramını fiziksel donanım anlamında incelediğimiz için bu boyutu “öğrenme ve öğretme süreçleri” adı altında vermenin araştırma sonuçları açısından daha işlevsel olacağı kanaatine vardık..

Öğrenme-öğretme süreçleri, bir eğitim programında hedefler ve içerik belirlendikten sonra bu içeriğin hedeflere uygun olarak öğrenciye nasıl verilebileceğinin belirlenmesidir. Her ne kadar amaçlar ve içerik çağa uygun şekilde hazırlanırsa hazırlansın, öğretimde iyi bir yöntem ve strateji kullanılmadığında olumlu sonuçlar beklemek mümkün değildir. Öğrencilerin öğrenme aşamasında pasif durumda olduğu geleneksel yaklaşımlar günümüzde önemini kaybetmiştir. Aksine “öğrencilerin düşüncelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen strateji, yöntem ve tekniklerin” kullanılması teşvik edilmektedir (DKAB Öğretim Programı, s.24).

Demirel’e (2000: 151) göre öğretme-öğrenme süreçleri; öğrencilere belli davranışların kazandırılması için yaşantıların düzenlenmesi aşamasıdır. Öğrencilerde görülmesi beklenen davranışların gelişebilmesi için, öğretme-öğrenme süreçlerinin etkili bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Öğrenme- öğretme yaşantıları, öğrenenlerin bilgi, tutum ve becerilerini geliştirmeli; onları eleştirel, sorgulayıcı ve yaratıcı düşünmeye teşvik etmelidir. Bu nedenle öğreticilerin eğitim- öğretim aşamasında oyun ve dramayı kullanması, çeşitli etkinliklerle süreci daha verimli hale getirmeleri önem arz etmektedir (Yağcı, 2018: 64).

Öğrenme-öğretme süreci düzenlenirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, öğrenme stilleri, öğrenme stratejileri ve modelleri, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri ve öğretim materyallerinin özellikleri bunların başlıcalarıdır (Demirel, 2000: 151).

Günümüzde hazırlanan eğitim programlarında yer alan öğrenme – öğretme yöntem ve teknikleri değişmeye başladıkça öğretmenin sınıftaki otorite olma durumu da sona ermektedir. Artık öğretmen, kural koyucu ve karar veren taraf değil, öğrenciye rehberlik eden, takıldığı noktalarda yol gösteren, kaynaklara ulaşabilmesi için yardımcı olan, fikirlerini destekleyen taraf olma durumundadır. Öğretmenin sınıftaki bu yeni rolü, öğrencinin özgür ve eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmekle beraber, gelecek yaşantısında problem çözebilen, olayları ve durumları analiz eden bireyler haline gelmelerinde etkili olacaktır. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımlarını sağlarken, bireysel farklılıkları da dikkate almalıdırlar. Öğrencilerin farklı zekâ alanlarına ve öğrenme stillerine sahip oldukları unutulmamalıdır.

3.3.4. Eğitim Ortamı ve Durumu

Okullar, öğretmenlerle öğrencilerin eğitimsel amaçlarla bir araya geldikleri ortamlardır. Bu mekânlarda, toplumun eğitim istekleri öğretmenler kanalıyla öğrencilere aktarılır. Bu açıdan düşünüldüğünde okulların amaçları ve işlevleri aynıdır. Ancak her okul başkadır ve kendine has özellikleri bulunmaktadır (Burns ve Howes, 1988: 6-9).

Bir okulun eğitimde etkili olmasını sağlayan pek çok faktör vardır. Bu faktörlerden bazıları; “okul müdürü ve yardımcıları, öğretmenler, öğrenciler, veliler, okul iklimi ve kültürü, eğitim-öğretim programları, çevre, okulun fiziksel yapısı ve eğitim teknolojisi” (Şişman, 1996: 96–115). Bu faktörlere kendi içlerinde ayrı ayrı dikkat edilirse, öğrencilere çok daha iyi öğrenme ortamları sağlanmış olur ve öğrencilerin programda belirtilen amaçlara ulaşmaları kolaylaşır. Açık göz’e göre (Akt. Ceylan, 2006: 3) öğrencilerin okullarda edindikleri bilgi ve tecrübeleri günlük hayatlarına yansıtabilmeleri ancak düşünmelerine ve zihinsel aktivitelere fırsat veren eğitim ortamlarıyla mümkündür.

Eğitim-öğretim ortamı, öğrencilerin farklı ilgileri, ihtiyaçları ve becerilerine uygun şekilde dizayn edilmelidir. Çünkü öğrencinin öğrenmeyi gerçekleştirmesinde, sınıfa ve okula uyum sağlamasında eğitim ortamının yani fiziksel çevrenin önemi büyüktür. Öğrenci sayısı, duvarların renkleri, eşya düzeni, ışık, ısı, temizlik ve gürültü

seviyesi sınıflardaki fiziksel ortamın başlıca öğeleri olarak sayılabilir (Başar, 2001: 25).

Öğrenci ihtiyaçlarına ve ilgilerine göre düzenlenmiş öğrenme ortamları, öğrenmeyi etkili kılacak ve öğrencinin motivasyonunu arttıracaktır. Bu sebeple diyebiliriz ki; etkili öğrenme için çevresel faktörlerin olabildiğince öğrenciye göre belirlenmesi, düzenlenmesi veya değiştirilmesi gerekmektedir.

3.3.5. Değerlendirme

Eğitim programlarının temel öğelerinden biri de ölçme ve değerlendirmedir. Ölçme genel olarak bir şeyi belirleme iken, değerlendirme de o belirlenen şey ile ilgili verilen karardır. Ölçme ve değerlendirme sayesinde;

- Hedef davranışların ne kadarının gerçekleştirildiğini,
- Gerçekleştirilemeyen amaçların neler olduğunu,
- Hangi konuların yeterince öğrenildiği, hangilerinde eksikliklerin bulunduğunu,
- Bu eksikliklerin neler olduğunu,
- Yeterince öğrenilemeyen konuların hangileri olduğunu,
- Yanlış öğrenmelerin neler olduğunu belirleyebiliriz. Bu nedenlerden dolayı

ölçme ve değerlendirme, eğitim sürecinde önemli bir yere sahiptir (Yılmaz, 1998: 23).

Eğitimde “değerlendirme boyutunun” en önemli yanı, sistemde aksayan veya eksiklik bulunan yönlerin tespit edilmesine olanak sağlamasıdır. Çünkü yeterli dönüt alınmayan bir program ya da öğretim süreci verimliliğini kaybedecektir. Olumlu veya olumsuz yönleri belirlenemeyecek ve gelişme sağlanamayacaktır (Taşdemir, 2000: 33-34).

Eğitim programlarındaki amaç ve hedeflere ulaşıp ulaşılamadığını öğrenmenin dışında ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğrencilerin gelişimi, içeriklerin hedeflerle ilişkisi, öğrenme – öğretme süreçlerinin nitelikleri gibi program geliştirmenin bütün öğelerini de değerlendirme fırsatı verir (Aydın ve Çıtak, 2017: 75).

Okul öncesi öğretim programlarının değerlendirme faaliyetleri ise diğer kademelerden farklılık gösterir. Henüz okuma yazma ve sayılar gibi temel becerileri bilmedikleri kabul edilen bu dönemde genellikle gözlem metodu kullanılır. Özellikle

sınıf içi durumlarına ve yer aldıkları etkinliklerdeki performanslarına bakılarak gözlem dosyaları hazırlanır. Buna ek olarak, etkinlikler sonucunda ortaya koydukları çalışmalar gelişim dosyaları adı altında toplanarak, saklanır. Böylelikle çocuklarda meydana gelen öğrenme takip edilir, varsa eksiklikler tamamlanmaya çalışılır. Normalden farklı bir durumla karşılaşıldığında ise velilerle işbirliği yapılarak gerekli çözümler üretilir.

3.3.3. Eğitimde Program Değerlendirme

Eğitim programları günün şartlarına, ülkelerin eğitim amaçlarına, çağın teknoloji ve bilgi anlamındaki ihtiyaçlarına göre sürekli bir değişim içerisinde olmalıdır. Bunun sağlanabilmesi adına da program değerlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Yapılan bu çalışmalar sayesinde eğitim programlarındaki işlevsellik vurgulanır, varsa eksiklikler belirlenir, işlemeyen ve hatalı yönleri tespit edilir. Bunun sonucunda da gerekli düzeltmeler ve eklemeler yapılarak program tekrar yürürlüğe konulur. Bu sebeple program değerlendirme çalışmaları bir eğitim programı için oldukça değerlidir.

Bantwini (2010: 83-90) de program değerlendirmenin ihtiyaçları karşılama ya da eksik kalan yönleri doldurma, hataları düzeltme, programı yeniden düzenleme ve güncelleme için vazgeçilmez bir araç olduğunu vurgulamıştır. Erden (1998: 10) ise program değerlendirmeyi “gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir” şeklinde tanımlamıştır.

Program değerlendirmenin uygulanmakta olan programları geliştirmek, eksiklikleri belirlemek, hedeflere ulaşılıp ulaşılamadığını kontrol etmek dışında bazı amaçları da vardır. Eğitim için ayrılan fonların doğru kullanıldığından emin olmak, halkın takdirini kazanmak ve politika oluşturanlara bir temel oluşturmak bu amaçlar arasında sayılabilir. Ayrıca değerlendirme sonucunda öğretmenlerin nitelikleri ve performansları, öğrenci gelişimleri ve programın ileriye dönük işlevselliği hakkında da bilgi sahibi olabiliriz. (Bay ve Karakaya, 2006: 110).

Yapılan değerlendirmenin sonuçları ise program geliştirme uzmanlarını programa devam edilmesi, tekrar gözden geçirilmesi veya yeni bir aşamaya geçilmesi konusunda bilgilendirmektedir. Bunların yanında karar verme, sonuç çıkarma ve programla ilgili kararları kanıtlayabilme açısından program geliştirme uzmanını yetkilendirir (Özdemir, 2009: 126-149).

Program değerlendirme, değişkenleri çok çeşitli olduğundan karmaşık bir süreç olarak ifade edilir. Bu sebeple de eğitim programı değerlendirme çalışması yapan pek çok araştırmacı, değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği konusunda farklı görüşler benimsemişlerdir. Bu görüşler de geliştirilerek değerlendirme yaklaşımlarını oluşturmuştur. Günümüzde pek çok değerlendirme yaklaşımı ve modeli vardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR'AN KURSLARI ÖĞRETİM PROGRAMI (4-6 YAŞ GRUBU)

4.1. PROGRAMININ GENEL AMAÇLARI

Hangi kuruma bağlı olursa olsun, okul öncesi eğitimin amacı yaklaşık olarak aynıdır. Bu amaç, temelde çocukları çevreye uyumlu bireyler olarak yetiştirmek ve onların toplum tarafından kabul edilen bireyler olmalarını sağlamaktır. Curtis (1987)' e göre erken çocukluk döneminin en önemli amacı; çocuklara yaratıcı, eleştirel düşünmeyi ve problem çözme becerilerini öğretmektir. Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak açılan 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında uygulanan öğretim programının da amaçları bu sayılanlarla aynı doğrultudadır. Ancak bunlara ek olarak, İslam dinini doğru yaşayan, Allah ve peygamber sevgisi kazanmış, Kur'an-ı Kerimi tanıyan bireyler yetiştirmek gibi amaçlarının olduğunu söylemek mümkündür.

Kur'an Kursları (4-6 Yaş Grubu) öğretim programının genel amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak belirlenmiştir. Bu program;

1. “İslam dininin değerlerini, insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini,
2. Kazanacakları değerleri gündelik hayatta kullanmalarını,
3. İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanımalarını,
4. Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini,
5. Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını,
6. Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini,
7. İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini sağlayacak uygun bir ortam sunmayı amaçlamaktadır” (KKÖP, 2018: 10).

4.2. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI

“4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı” okul öncesi eğitimi ve program geliştirme alanındaki yeni yaklaşım ve ilkeler ile İlahiyat Bilimlerinin verileri doğrultusunda geliştirilmiştir. Bu esaslara bağlı olarak bazı ilkeler belirlenmiştir. Bunlar:

1. Programın çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden gelişimlerini dikkate alan; öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanmaya teşvik eden; araştıran, sorgulayan, yorumlayan, işbirliği yapan, bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme ve değerlendirmeye yer veren esnek bir yapı anlayışı benimsenmiştir.
2. 4-6 yaş grubu çocukların eğitim ilkelerine ve gelişim basamaklarına uygun olarak hazırlanan etkinlikler yerine getirilecektir.
3. Öğreticiler, kazanımlar için hazırlanan, çocukların ilgi ve ihtiyacına göre seçtiği etkinlikleri uygulayacaktır. Bu aşamada öğretici her etkinliği yapmak durumunda değildir. Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre bazı etkinlikleri ders dışı bırakabilirken, aynı amaca hizmet eden farklı etkinlikler de planlayabilecektir.
4. Kurs öğretmenleri programdaki etkinliklerin uygulanmasında farklı yöntem ve tekniklerin yanında çeşitli materyallerden de yararlanabileceklerdir.
5. Dersin öğretmenleri, çocukların hazır bulunuşluk ve ihtiyaçları doğrultusunda programda yer alan konulara ne kadar süre ve düzeyde yer vereceklerine karar verebileceklerdir.
6. Programın uygulama aşamasında DİB tarafından 4-6 yaş grubu için hazırlanan materyaller esas alınacaktır. Bunların yanı sıra, çocuklara yönelik diğer yayınlardan ve MEB okul öncesi eğitimi kapsamında hazırlanan uygun materyallerden de faydalanılacaktır.
7. Çocukların programda belirlenen kazanımlara ne düzeyde ulaştıklarını belirlemek amacıyla “Değerlendirme Formu” yapılacaktır.

8. Kursun ilk haftalarında çocuğun kendisini, arkadaşlarını, sınıfı, kursu, öğreticisini vb. hususları tanımasına imkân verecek “Kursa Uyum Süreci” uygulanacaktır. Bu süreç sınıflara bağlı olarak daha kısa veya daha uzun bir süre olabilecektir.

9. Programda, ailenin eğitim sürecine katılımı esas alınmaktadır. Bu anlamda öğretmenler program kapsamında belirli zaman dilimlerinde aile katılımı ve veli eğitimlerine yönelik etkinliklere yer vereceklerdir (KKÖP, 2018: 7).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLARI

Bu bölümde önce araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri hakkında bilgi verilecek, daha sonra da örneklem grubunun Kur'an Kursları 4-6 Yaş Grubu Öğretim Programı hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri verilerek ulaşılan bulgular yorumlanacaktır.

5.1. ANKETE KATILAN ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN DEMOGRAFİK VERİLER

Demografik bilgiler kısmında araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumu, mezun oldukları bölüm, mesleki tecrübesi, çalışma süresi, kurumdaki statüsü, çalışma saatleri, hizmet içi eğitim alma durumu ve öğretim programına ilişkin bilgi düzeyleri gibi bulgulara yer verilmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyet faktörüne göre elde edilen frekans ve dağılımlarını gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Cinsiyeti

Cinsiyet	F	%
Kadın	52	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere, ankete katılan 52 öğretmenin tamamı, yani %100 ‘ü kadındır. Buradan yola çıkabiliriz ki; Kur'an Kursları 4- 6 yaş grubunda çalışmak erkekler tarafından tercih edilmemektedir.

Tablo 3: Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yaş Aralığı

Yaş aralığı	F	%
20-30	16	30,8
31-40	28	53,8
41-50	8	15,4
Toplam	52	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin yaş aralığı faktörüne göre elde edilen frekans ve dağılımlarını gösteren tabloya göre öğretmenlerin %30,8'i 20-30, %53,8'i 31- 40, %15,4 41-50 yaş aralığındadır. Bu tablodaki sonuç okunduğunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu 31 – 40 yaş aralığında olduğundan genel olarak kurslarda genç öğretmenlerin çalıştığını söylemek mümkündür.

Tablo 4: Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	F	%
İHL Mezunu	7	13,5
ÖnLisans Mezunu	35	67,3
Lisans Mezunu	8	15,4
Lisansüstü Mezunu	2	3,8
Toplam	52	100,0

Tablo 8'de görüldüğü üzere, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarındaki öğretici eğitim düzeyi %13,5'i İHL, %67,3'ü ön lisans, %15,4'ü lisans, %3,8'i lisansüstü düzeyindedir. 4-6 yaş grubu öğretmenleri ağırlıklı olarak ön lisans mezunudur. Bunu sırasıyla lisans, İHL, lisansüstü eğitimi takip etmektedir. Kuran kursu öğreticisinin eğitim düzeyi ile çocuğun kaliteli bir eğitim-öğretim yaşantısı arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin en az lisans mezunu olmaları gerektiği söylenebilir.

Tablo 5: Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Tecrübesi

Mesleki Tecrübe	F	%
1<	5	9,6
1-5	24	46,2
6-10	17	32,7
11-15	4	7,7
16-20	1	1,9
Cevapsız	1	1,9
Total	52	100,0

Tablo 4 'e bakıldığı zaman öğretmenlerden 5 'i (%9,6) 1 yıldan daha az, 24'ü (%46,2) 1-5 yıl arası, 17'si (%32,7) 6-10 yıl arası, 4'ü (%7,7) 11-15 yıl arası ve 1 'nin de (%1,9) 16-20 yıl arasında görev yaptığı görülmektedir. Ayrıca bir öğretmenin de bu soruya yanıt vermediği görülmüştür.

Bu sonuçlara bakarak söyleyebiliriz ki; 1-5 yıl arasında görev yapan öğretmenler araştırmamızda çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunu da 17 kişiyle 6-10 yıl arasında görev yapanlar takip etmektedir.

Tablo 6: Ankete Katılan Öğreticilerin 4-6 Yaş Grubu Tecrübesi

Çalışma Süresi	F	%
1 yıl	15	28,9
2 yıl	14	26,9
3 yıl	8	15,4
4 yıl	2	3,8
5 yıl	1	1,9
Cevapsız	12	23,1
Toplam	52	100,0

Tablo 6 incelendiğinde 4-6 yaş grubu Kur'an Kursu öğretmenlerinin 15'i (%28,9) 4-6 yaş grubu tecrübelerini 1 yıl olarak ifade ederken 14'ü (%26,9) 2 yıl, 8'i (%15,4) 3 yıl, 2'si (%3,8) 4 yıl, 1'i (%1,9) de 5 yıl olarak belirtmiştir. Bu alanı işaretlemeyen öğretici sayısı 12'dir. Bu sonuçlara bakarak öğretmenlerin çoğunluğunun 4-6 yaş grubu tecrübelerinin oldukça az olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 7: Ankete Katılan Öğreticilerin Statüsü

Öğreticilerin Statüsü	F	%
Kadrolu	19	36,5
Fahri	33	63,5
Toplam	52	100,0

Ankete katılan 4-6 yaş grubu öğretmenlerinin 19'unun (%36,5) kadrolu, geriye kalan 33 kişinin (%63,5) de fahri olarak çalıştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Kur'an Kursu Öğreticilerinin 4-6 Yaş Grubunda Çalışma Saatleri

Çalışma Saatleri	F	%
Tam Gün	6	11,5
Yarım Gün	42	80,8
Diğer	4	7,7
Toplam	52	100,0

Tablo 7'ye göre 6 (%11,5) Kur'an Kursu öğreticisi tam gün çalışırken 42 öğretici (%80,8) yarım gün çalışmaktadır. Kalan 4 öğretici ise günün farklı saatlerinde çalışmaktadır.

Tablo 9: Öğreticilerin 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı ile İlgili Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Durumu

Hizmet İçi Eğitim Durumu	F	%
Evet	14	26,9
Hayır	36	69,2
Cevapsız	2	3,8
Toplam	52	100,0

Ankete katılan KK okul öncesi öğretmenlerinin 14' ü (% 26,9) bu bölümü evet olarak işaretlerken, 36'sı (% 69,2) hayır demiştir. 2 (% 3,8) kişi de soruyu yanıtsız bırakmıştır. Tabloya bakarak söyleyebiliriz ki KK okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu bu eğitimi almamıştır.

Tablo 10: Öğreticilerin Kur'an Kursları 4- 6 Yaş Grubu Öğretim Programı İle İlgili Bilgi Düzeyleri

Bilgi Düzeyleri	F	%
Çok İyi	3	5,8
İyi	25	48,1
Orta	23	44,2
Cevapsız	1	1,9
Toplam	52	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin yalnızca 3'ü (% 5,8) "Kur'an Kursları 4 - 6 Yaş Grubu Öğretim Programı" ile ilgili bilgi düzeylerini "çok iyi" olarak değerlendirirken 25'i (% 48,1) "iyi", 23'ü (% 44,2) "orta" olarak ifade etmiştir. 1 (%1,9) kişi de bu bölümü yanıtsız bırakmıştır.

5.2. ANKETE KATILAN ÖĞRETİCİLERİN GÖRÜŞLERİ

5.2.1 “Amaç ve Kazanımlar” Boyutuna İlişkin Görüşler

Bu bölümde ankete katılan öğretmenlerin 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları öğretim programının “Amaç ve Kazanımlar” boyutuna ilişkin görüşleri yüzde hesaplamaları yapılarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 11: Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “Amaç ve Kazanımlar” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Cevapsız		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
KK öğretim programının amaçları bilgilendirme açısından yeterli olmakla birlikte, uygulamaya geçirme ve davranışa dönüştürmede ciddi zorluklara neden olmaktadır.	1	1,9	16	30,8	14	26,9	19	36,5	2	3,8	-	-	52	100
Kur'an Kursları Öğretim Programının (4-6 Yaş Grubu) amaçları, içerikle karşılaştırıldığında gerçekleştirilebilir özelliğe sahiptir.	1	1,9	13	25,0	9	17,3	26	50,0	3	5,8	-	-	52	100
Kazanımlar öğrencilerin hazır-bulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak düzenlenmiştir.	2	3,8	5	9,6	13	25,0	29	55,8	3	5,8	-	-	52	100
KK öğretim programı dindar insan yetiştirmek yerine, iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflemektedir.	2	3,8	3	5,8	4	7,7	29	55,8	14	26,9	-	-	52	100
KK öğretim programının amaçları bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek niteliktedir.	3	5,8	4	7,7	8	15,4	35	67,3	1	1,9	1	1,9	52	100

Tablo 11’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan örneklem grubunun %40,3 ‘ü Kur’an Kursları öğretim programının amaçları bilgilendirme açısından yeterli olmakla birlikte, uygulamaya geçirme ve davranışa dönüştürmede ciddi zorluklara neden olduğu görüşüne katıldığını “katılıyorum” veya “tamamen katılıyorum” şeklinde belirtirken, % 26,9’u bu konudaki kararsızlığını ortaya koymuştur. Ancak büyük çoğunluk (% 49,8) bu konuda ciddi bir zorlukla karşılaşmadığı görüşünü savunmuştur.

Katılımcılar “Kur’an Kursları Öğretim Programının (4 - 6 Yaş Grubu) amaçları, içerikle karşılaştırıldığında gerçekleştirilebilir özelliğe sahiptir” görüşünü %55,8’i katılıyorum veya tamamen katılıyorum diyerek kabul etmişlerdir. % 17, 3 kararsız olduğunu belirtirken, % 26,9’u olumsuz görüş belirtmiştir.

Öğreticilerin % 61,6’sı öğretim programında yer alan kazanımların öğrencilerin hazır- bulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak düzenlendiği yönünde olumlu görüş belirtmiştir. Aynı zamanda % 25’i çekimser kalırken, %13,4’ü bu konuda olumsuz düşünmektedir.

Örneklem grubunun %82,7’si “Kur’an Kursları öğretim programı dindar insan yetiştirmek yerine, iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflemektedir, görüşünü “tamamen katılıyorum” ya da “katılıyorum” şeklinde benimserken, % 7,7’si bu görüşle ilgili kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu görüşü benimsemediğini “katılmıyorum” ya da “hiç katılmıyorum” şeklinde ifade edenlerin oranı ise, sadece %9,6’dır.

4-6 yaş grubu Kur’an Kursları öğretim programının amaçları bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek niteliktedir görüşüne, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 69,2’si “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu tavır alırken, %15,4’ü de “kararsızım” kısmını işaretlemiştir. % 13,5’i de olumsuz görüş belirtmiştir. Bir katılımcı da bu madde için herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 11’i genel olarak incelendiğinde, katılımcıların programın amaç ve kazanımlar boyutunu olumlu değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Örneklem grubunun bazıları kararsız bir tavır göstermekle birlikte, büyük bir kısmı Kur’an Kursları 4-6 yaş grubu öğretim programının amaçlarını bilgilendirme açısından yeterli bulmakla birlikte, uygulamaya geçirme ve davranışa dönüştürmede ciddi zorlukların oluşmasına neden olduğu düşüncesindedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir

çoğunluğu, Kur'an Kursları 4-6 yaş grubu öğretim programının amacının dindar insan yetiştirmekten ziyade iyi vatandaş yetiştirmek olduğu görüşündedir.

5.2.2 “İçerik” Boyutuna İlişkin Görüşler

Bu kısımda ankete katılan öğretmenlerin Kur'an Kursları 4-6 yaş grubu öğretim programının “İçerik” boyutuna ilişkin görüşleri yüzde hesaplamaları yapılarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 12:Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının “İçerik” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Cevapsız		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
KK öğretim programının içeriği ekonomiklik ve uygulanabilirlik ilkelerine uygun oluşturulmuştur.	6	11,5	6	11,5	12	23,1	24	46,2	4	7,7	-	-	52	100
KK öğretim programında etkinlikler diğer derslerle ilişkilendirilmiştir.	1	1,9	9	17,3	11	21,2	27	51,9	4	7,7	-	-	52	100
KK Okul öncesi öğretim programının içeriği milli eğitimin genel amaçları ile dersin genel ve özel amaçlarına uygun, belirlenen hedefleri gerçekleştirebilecek düzeyde hazırlanmıştır.	-	-	7	13,5	8	15,4	34	65,4	3	5,8	-	-	52	100
KK öğretim programındaki etkinlikler öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.	2	3,8	5	9,6	8	15,4	29	55,8	8	15,4	-	-	52	100
KK öğretim programında sosyal hayatla ilgili konular yeterli değildir.	3	5,8	19	36,5	9	17,3	19	36,5	2	3,8	-	-	52	100
KK öğretim programında konular ön koşul öğrenmeler	3	5,8	8	15,4	7	13,5	30	57,7	2	3,8	2	3,8	52	100

ölçüt alınarak hazırlanmıştır.														
KK Öğretim programının içeriği geleneksel dinî bilgilerden ziyade, bilimsel dinî ve ahlaki bilgilerden oluşmaktadır.	2	3,8	6	11,5	8	15,4	25	48,1	11	21,2	-	-	52	100
KK öğretim programında gereksiz konular bulunmaktadır.	5	9,6	25	48,1	13	25,0	9	17,3	-	-	-	-	52	100
KK öğretim programının içeriği toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte değildir.	4	7,7	29	55,8	10	19,2	7	13,5	2	3,8	-	-	52	100
Programda önerilen temalarla, öğrencilerin ulusal ve evrensel değerlere karşı duyarlılık duygusu geliştirilebilmektedir.	-	-	4	7,7	2	3,8	33	63,5	13	25,0	-	-	52	100
KK öğretim programına uygun olarak etkinlikleri yıl içinde yetiştirmekte zorlanılmaktadır.	2	3,8	3	5,8	4	7,7	40	76,9	2	3,8	1	1,9	52	100

Tablo 12’de de görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 53,9’u, KK öğretim programının içeriği ekonomiklik ve uygulanabilirlik ilkelerine uygun oluşturulmuştur görüşüne “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu cevap verirken, %23,1’i bu görüş hakkındaki kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. “% 23’ü de bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek belirtmiştir. Cevapların dağılımı değerlendirildiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu KK okul öncesi öğretim programının ekonomiklik ve uygulanabilirlik ilkelerine uygun hazırlandığı hususunda olumlu görüş bildirmekle birlikte, kararsız olarak değerlendirebileceğimiz görüşlerin yoğunluğu da dikkat çekmektedir.

Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programında etkinlikler diğer derslerle ilişkilendirilmesi görüşüne araştırmaya katılan örneklem grubunun, %59,6’sı

“katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu cevap verirken, %21,2’si “kararsızım” seçeneğini işaretleyerek konuyla ilgili kararsızlığını belirtmiştir. %17,3’ü de “katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu konuda olumsuz tavır takınmıştır. Sonuçlardan anlaşıldığı üzere öğretim programının diğer derslerle ilişkili olduğu görüşü çoğunluk tarafından benimsenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %71,2’si, “Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programının içeriği milli eğitimin genel amaçları ile dersin genel ve özel amaçlarına uygun, belirlenen hedefleri gerçekleştirebilecek düzeyde hazırlanmıştır.” görüşüne katıldıklarını “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde ifade ederken, %15,4’ü bu görüş için kararsız kaldıklarını belirtmiştir. %13,5’i de bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek açıklamıştır. “Hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen hiç kimse olmamıştır. Buradan anlaşılabileceği üzere öğretmenlerin; içeriğin amaç ve hedeflerle uygun olduğu görüşünü savunduğunu söyleyebiliriz.

Örneklem grubu “KK öğretim programındaki etkinlikler öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.” görüşünü %71,2’si, olumlu yanıt verirken, %15,4’ü bu görüş için kararsız olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin %13,4’ü ise bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneklerini işaretleyerek ifade etmiştir. Yine sonuçlara bakıldığında öğrencilerle birebir etkileşim halinde olan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun programdaki etkinliklerin öğrencilerin gelişimsel özellikleri ile uyum sağladığını düşünmeleri dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programında sosyal hayatla ilgili konuların yeterli olup olmaması ile ilgili olarak %40,3’ü “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde görüş belirtirken, %17,3’ü bu soruyla ilgili kararsızlıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin %42,3’ü ise “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneklerini işaretleyerek bu görüşe olumsuz yanıt vermişlerdir. Verilen cevapları değerlendirdiğimizde hemen hemen eşit oranda öğretici iki karşıt görüş ifade etmiştir. Bir kısmı öğretim programının öğrencilerin sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri konuları içerdiğini savunurken, bir kısmı ise bu tip konuların yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu durumun nedeni

öğretmenlerin, çocukların motivasyonlarının sağlanması ve eğitim faaliyetlerine aktif katılmalarının ancak yaşantılarına uygun programların uygulanmasıyla mümkün olacağını düşünmelerinden kaynaklanmış olabilir.

Tabloya bakıldığında Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programında konuların ön koşul öğrenmeler ölçüt alınarak hazırlandığı konusunda örneklem grubunun % 61,5'i "katılıyorum veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde olumlu görüş belirtirken, %13,5'i bu konudaki kararsızlığını "kararsızım" cevabı ile ifade etmiştir. %21,2'si de "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyerek konuyla ilgili olumsuz görüş açıklamıştır. Bu maddenin olumlu değerlendirilmesinden, öğreticilerin öğretim ilkelerinden, bilinenden bilinmeyene ilkesini benimsedikleri düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğreticilerin % 69,3'ü Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programının içeriğinin geleneksel dinî bilgilerden ziyade, bilimsel dinî ve ahlaki bilgilerden oluştuğu görüşüne katıldığını "katılıyorum" veya "tamamen katılıyorum" şeklinde ifade ederken, %15,4'ü bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu görüş için olumsuz düşünenlerin oranı ise % 15,3'tür. Bu görüşe katılmayanlar, düşüncelerini "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" şeklinde açıklamıştır. Cevapların oranlarına bakıldığında öğreticilerin büyük çoğunluğu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programının içeriğinin geleneksel dini bilgilerden ziyade, bilimsel dini ve ahlaki bilgilerden oluştuğu görüşündedir yorumu yapılabilir.

Örneklem grubunun % 17,3'ü "KK okul öncesi öğretim programında gereksiz konular bulunmaktadır görüşünü "katılıyorum" şeklinde benimserken, % 25 'i bu görüşle ilgili kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu görüşü benimsemediğini "katılmıyorum" ya da "hiç katılmıyorum" şeklinde ifade edenlerin oranı ise, %57,7'dir. Bu cevaplar göz önünde bulundurulduğunda büyük çoğunluğun öğretim programında bulunan konuların gerekli olduğunu düşündüğünü söyleyebiliriz.

"KK öğretim programının içeriği toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte değildir" görüşüne araştırmaya katılan öğreticilerin % 17,3'ü "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde olumlu tavır alırken, %19,2'si de "kararsızım" kısmını işaretlemiştir. % 63,5'i de "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" alanını işaretleyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Maddeler için belirtilen görüşlerin oranına baktığımızda öğreticilerin yarıdan fazlası öğretim

programında verilen içeriğin toplumun ve öğrencilerin günlük hayattaki ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olduğunu savunmaktadır.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 88,5 ‘i KK okul öncesi programda önerilen temalarla, öğrencilerin ulusal ve evrensel değerlere karşı duyarlılık duygusunu geliştirilebilmesi görüşüne katıldığını “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde belirtirken, %3,8’i bu konudaki kararsızlığını ortaya koymuştur. Sadece %7,7’si olumsuz görüş bildirmiştir. Cevapların dağılımına bakıldığında öğretmenlerin oldukça büyük bir kısmının programda işlenen temaların ulusal ve evrensel değerlere uygun olduğu ve bu konudaki duyarlılığın artmasına yardımcı olduğu görüşünü savundukları açıkça ifade edilebilir.

Katılımcılar “KK öğretim programına uygun olarak etkinlikleri yıl içinde yetiştirmekte zorlanılmaktadır.” görüşünü %80,7’si “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” bölümünü işaretleyerek kabul etmişlerdir. % 7, 7’ si kararsız olduğunu belirtirken, % 9,6’sı olumsuz görüş belirtmiştir. Bu görüşe olumlu yanıt veren katılımcıların oranına baktığımızda çoğunluk, yapılması beklenen etkinliklerin belirtilen zamanda yetiştirilmesinin zor olduğunu ifade etmiştir. Anketi uygulama sürecinde görüşülen öğretmenler sözlü olarak da bu olumsuzluğu dile getirmişlerdir. Sebebine bakacak olursak programdaki etkinlik sayısının fazla olması ihtimalinin yanı sıra öğrencilerin sayıları ve seviyelerinden de kaynaklanabileceği düşünülebilir.

Ankete verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde; öğretmenlerin çoğunun Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programının içerik itibarıyla amaca uygun hazırlandığı görüşünde olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte bu konuda kararsız görüş bildirenlerin oranı da küçümsenmeyecek düzeydedir. Kararsız görüş bildirenlerin program hazırlama ve geliştirme konusundaki bilgilerinin sınırlı oluşunun etkili olduğu düşünülmektedir.

5.2.3. “Öğrenme ve Öğretme Süreci” Boyutuna İlişkin Görüşler

Bu bölümde ankete katılan öğretmenlerin Kur’an Kursları 4-6 yaş grubu öğretim programının “Öğrenme ve Öğretme Süreci” boyutuna ilişkin görüşleri frekans ve yüzde hesaplamaları yapılarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 13: Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının "Öğrenme ve Öğretme Süreci" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Cevapsız		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programı, öğrencilerin yaparak - yaşayarak öğrenmesini yeterlilikle sağlamaktadır.	1	1,9	12	23,1	3	5,8	33	63,5	3	5,8	-	-	52	100
KK öğretim programının sosyal hayatta uygulama alanı kısıtlıdır.	7	13,5	29	55,8	3	5,8	11	21,2	1	1,9	1	1,9	52	100
KK öğretim programı öğrencilere işbirliği içinde çalışma becerileri kazandırmaktadır.	-	-	3	5,8	5	9,6	37	71,2	7	13,5	-	-	52	100
KK öğretim programı için önerilmiş olan öğretim yöntem ve teknikleri öğrenci seviyesine uygundur.	1	1,9	9	17,3	9	17,3	25	48,1	8	15,4	-	-	52	100
KK öğretim programında öğrenciler arasında bireysel farklılıklar olabileceği gerçeği dikkate alınmıştır.	2	3,8	6	11,5	16	30,8	24	46,2	2	3,8	2	3,8	52	100
KK öğretim programıyla dersler öğrenci merkezli ilerleyebilmektedir.	1	1,9	13	25,0	9	17,3	26	50,0	3	5,8	-	-	52	100
KK öğretim programı öğrencilerin derse olan ilgilerinin artmasına katkı sağlamaktadır.	-	-	5	9,6	18	34,6	24	46,2	5	9,6	-	-	52	100
KK öğretim programı derse hazırlık ve planlamada; amaç, araç-gereç, metot-teknik, öğrenci	1	1,9	4	7,7	26	50,0	17	32,7	4	7,7	-	-	52	100

özellikleri vb. tüm hususlara dikkat etme imkânı tanımaktadır.														
KK öğretim programı öğrencilerin akıl yürütme becerilerini geliştirmektedir.	1	1,9	3	5,8	10	19,2	34	65,4	4	7,7	-	-	52	100
KK öğretim programı öğrencilerin KK dersine ilişkin öz yeterlik algılarını olumlu etkilemektedir.	-	-	4	7,7	7	13,5	34	65,4	6	11,5	1	1,9	52	100
KK öğretim programının uygulanması için hazırlanan ders kitapları yeterlidir.	2	3,8	30	57,7	13	25,0	6	11,5	1	1,9	-	-	52	100
KK öğretim programı öğrencilerin iletişim kurabilme becerilerini geliştirir.	3	5,8	2	3,8	1	1,9	41	78,8	5	9,6	-	-	52	100
KK öğretim programı öğretmenin daha fazla ön hazırlık yapmasını gerektirmektedir.	-	-	5	9,6	2	3,8	23	44,2	22	42,3	-	-	52	100
KK öğretim programının uygulanması için hazırlanan öğretmen kılavuz kitapları yeterlidir.	6	11,5	27	51,9	8	15,4	9	17,3	1	1,9	1	1,9	52	100
KK öğretim programının öğretim etkinlikleri düzenli planlanmıştır.	2	3,8	11	21,2	7	13,5	32	61,5	-	-	-	-	52	100
KK öğretim programı öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.	1	1,9	2	3,8	17	32,7	27	51,9	4	7,7	1	1,9	52	100
KK öğretim programı öğrencileri bir üst öğretime	1	1,9	3	5,8	18	34,6	28	53,8	2	3,8	-	-	52	100

hazırlayıcı niteliktedir.														
KK öğretim programını uygulamada yeterince etkinlik yapılabilmektedir.	4	7,7	5	9,6	11	21,2	26	50,0	5	9,6	1	1,9	52	100
KK öğretim programı öğrencileri düşünmeye, sebep sonuç ilişkisi kurmaya teşvik eder.	2	3,8	3	5,8	4	7,7	41	78,8	1	1,9	1	1,9	52	100
Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini yeterlilikle geliştirmektedir.	2	3,8	6	11,5	9	17,3	30	57,7	4	7,7	1	1,9	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %69,3'ü, Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programının, öğrencilerin yaparak - yaşayarak öğrenmesini yeterlilikle sağladığı görüşüne katıldığını, "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde ifade ederken, %5,8'i bu görüş için kararsız olduğunu ifade etmiştir. %25'i de "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" seçeneklerini işaretleyerek, bu görüşe katılmadığını açıklamıştır. Verilere baktığımızda Kur'an Kursu okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir kısmında programda yer alan konu ve etkinliklerin öğrencilerin tecrübe ederek öğrenmelerini sağladığı görüşü hâkimdir.

KK öğretim programının sosyal hayatta uygulama alanının kısıtlı olduğu görüşüne ankete katılan öğretmenlerin %23,1'i, "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" seçeneğini işaretleyerek olumlu tavır alırken, %5,8'i "kararsızım" seçeneğini işaretlemiştir. % 69,3'ü de "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" seçeneklerini işaretleyerek olumsuz tavır almıştır. 1kişi de (%1,9) soruyu cevapsız bırakmıştır. Bu oranlara baktığımızda öğretmenlerin öğretim programını sosyal hayatla ilişkili bulduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun %84,7'si, "KK okul öncesi öğretim programı öğrencilere işbirliği içinde çalışma becerileri kazandırmaktadır." görüşüne, katıldığını "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde belirtirken, %9,6'sı bu konuyla ilgili kararsızlığını ifade etmiştir. %5,8'i de bu görüşe katılmadığını

“katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek belirtmiştir. “Hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen öğretici bulunmamaktadır. Dolayısıyla söyleyebiliriz ki; ankete katılan öğretmenlerin çok büyük bir kısmı programın içerisinde bulunan aktivite ve etkinliklerin öğrencilerin işbirliği ve dayanışma içerisinde çalışmalarına olanak sağladığı görüşündedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %63,5’i, KK okul öncesi eğitim programı için önerilmiş olan eğitim yöntem ve teknikleri öğrenci seviyesine uygun olduğu konusunda, “katılıyorum” veya “tamamen katılıyorum” şeklinde olumlu görüş bildirirken, %17,3’ü bu husustaki kararsızlığını “kararsızım” ifadesini işaretleyerek belirtmiştir. %19,2’si ise “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” şeklinde olumsuz görüş bildirmiştir. Yine olumlu cevaplara baktığımızda çoğunluk için eğitim süreci içerisinde kullanılacak yöntem ve tekniklerin öğrenci seviyesine uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcılar “KK eğitim programında öğrenciler arasında bireysel farklılıklar olabileceği gerçeği dikkate alınmıştır.” görüşünü %50 oranında “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” diyerek kabul etmişlerdir. % 30,8’i kararsız olduğunu belirtirken, %15,3’ü olumsuz görüş belirtmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin yarısının verdiği olumlu cevapların önemi kadar dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta kararsızların oranıdır. Bu da bize göstermektedir ki, eğitim programının bireysel farklılıklara duyarlılığı konusunda bazı eksikleri mevcuttur.

“Kur’an Kursları eğitim programıyla dersler öğrenci merkezli ilerleyebilmektedir” görüşüne katılımcıların % 55,8’i “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu tavır alırken, % 17,3’ü de “kararsızım” kısmını işaretlemiştir. % 26,9’u da olumsuz görüş belirtmiştir. Sonuçlara bakıldığında, öğretmenlerin yarıdan fazlasında derslerin öğrenci merkezli ilerlediği görüşü hakimdir. Ancak katılımcıların azımsanmayacak kısmı da bu konuda aksini düşünmekte veya çekimser kalmaktadır. Buradan yola çıkarak derslerin tam olarak öğrenci merkezli işlenemediği çıkarımını yapabiliriz.

KK öğretmenlerinin % 55,8’i KK okul öncesi eğitim programının öğrencilerin derse olan ilgilerinin artmasına katkı sağladığı yönünde olumlu görüş belirtmiştir. Aynı zamanda % 34,6’sı çekimser kalırken, % 9,6’sı “katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu konudaki olumsuz fikrini beyan etmiştir. “Hiç katılmıyorum” diyen

herhangi bir katılımcı olmamıştır. Veriler incelendiğinde çoğunluğun programda yer alan konu ve etkinliklerin öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığını düşündüğü söylenebilir. Buna karşın kararsızların oranı da bu konuda eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %40,4'ü, “KK öğretim programı derse hazırlık ve planlamada; amaç, araç-gereç, metot-teknik, öğrenci özellikleri vb. tüm hususlara dikkat etme imkânı tanımaktadır.” görüşüne katıldıklarını “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde ifade ederken, % 50’si bu görüş için kararsız kaldıklarını belirtmiştir. %9,6’sı da bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek açıklamıştır. Olumlu görüşlerin yansısı burada dikkat çeken bir diğer nokta kararsızların yüzdesidir. Katılımcıların yarısı öğretim programının derse hazırlık ve planlamada; amaç, araç-gereç, metot-teknik gibi özelliklere dikkat etme imkânı tanıma hususunda çekimser kalmıştır. Bu oranın fazla olmasının iki sebebi olabilir. Bunlardan ilki bu konuda programda eksikliklerin olabileceği ihtimaliyken, diğeri bu maddenin katılımcılar tarafından tam anlaşılamamasından kaynaklanabilir.

Katılımcılar “KK öğretim programı öğrencilerin akıl yürütme becerilerini geliştirmektedir.” görüşünü % 73,1’i “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” diyerek kabul etmişlerdir. % 19, 2 ‘si kararsız olduğunu belirtirken, %7,7’si olumsuz görüş belirtmiştir. Verilere bakıldığında ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunun uygulanan programın öğrencilerde akıl yürütme becerilerini geliştirdiğini düşündüğü açıktır.

“KK öğretim programı öğrencilerin KK dersine ilişkin öz yeterlik algılarını olumlu etkilemektedir” görüşüne ankete cevap veren öğretmenlerin % 76,9’u “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu yanıt verirken, %13,5’i de “kararsızım” kısmını işaretlemiştir. % 7,7’si de “katılmıyorum” alanını işaretleyerek olumsuz görüş belirtmiştir. “Hiç katılmıyorum” diyen katılımcı bulunmamaktadır. Verilen yanıtların yüzdeleri incelendiğinde yine büyük çoğunluğun, öğretim programının öğrencilerin derse ilişkin öz yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediğini savunduklarını söyleyebiliriz.

Örneklem grubunun %13,4’ü “KK öğretim programının uygulanması için hazırlanan ders kitapları yeterlidir” görüşünü “tamamen katılıyorum” ya da

“katılıyorum” şeklinde benimserken, % 25’i bu görüşle ilgili kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu görüşü benimsemediğini “katılmıyorum” ya da “hiç katılmıyorum” şeklinde ifade edenlerin oranı ise % 61,5’tir. Ortaya çıkan tablo incelendiğinde olumsuz görüş bildiren katılımcıların oranı önem arz etmektedir. Buradan hareketle sınıflarda öğretim programının uygulanmasını kolaylaştırmak için kullanılan ders kitaplarının Kur’an Kursları öğretmenleri için yeterli bulunmadığını söyleyebiliriz.

Öğreticilerin % 88,4’ü KK öğretim programının öğrencilerin iletişim kurabilme becerilerini geliştirdiğini “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” alanını işaretleyerek olumlu görüş belirtmiştir. Aynı zamanda % 1,9’u çekimser kalırken, % 9,6’sı bu konuda olumsuz düşünmektedir. Sonuçlara bakarak KK okul öncesi öğretim programının öğrencilerin iletişim kurabilme becerilerini geliştirdiği yönünde yorum yapabiliriz.

Tabloya baktığımızda, araştırmaya katılan örneklem grubunun % 44,2 ‘si KK öğretim programının öğretmenin daha fazla ön hazırlık yapmasını gerektirdiği görüşü için “katılıyorum” alanını işaretlerken “kesinlikle katılıyorum” ifadesini benimseyenlerin oranı % 42,3’tür. %3,8’i de bu konudaki kararsızlığını ortaya koymuştur. Yalnızca katılımcıların %9,6’sı bu madde için olumsuz görüş belirtmiştir. Bu verilere bakıldığında olumlu görüşlerin oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretim programını uygulayan öğretmenlerin derslerden önce çeşitli ön hazırlıklar yapılması gerektiği konusunda hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Yine bu verilere dayanarak öğretim programının öğretmenlere yalnızca genel çerçeveler çizdiğini, buradan hareketle özgün ders programları yapılabileceğini düşünebiliriz.

“KK öğretim programının uygulanması için hazırlanan öğretmen kılavuz kitapları yeterlidir” görüşüne araştırmaya katılan öğretmenlerin % 19,2’si “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu tavır alırken, %15,4’ü de “kararsızım” kısmını işaretlemiştir. % 63,4’ü de olumsuz görüş belirtmiştir. 1 (%1,9) kişi de herhangi bir cevap vermemiştir. Ankete katılanların çoğu öğretmen kılavuz kitaplarının yeterli olmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 61,5’i, “KK okul öncesi öğretim programının öğretim etkinlikleri düzenli planlanmıştır” maddesine “katılıyorum” şeklinde olumlu fikir beyan ederken, % 13,5’i bu görüşe karşı kararsız olduklarını

ifade etmişlerdir. % 25'i ise bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bildirmiştir. Veriler incelendiğinde çoğunluğun öğretim programında yer alan etkinliklerin düzenli olarak planlandığını düşündüğünü söyleyebiliriz.

Tabloya bakıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,6'sı, 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları öğretim programının öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirdiği görüşüne katıldığını, “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” ifadeleri ile belirtirken, %32,7'si bu konuda kararsız kaldığını ifade etmiştir. %5,7'si de bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde açıklamıştır. 1 (%1,9) katılımcı herhangi bir fikir beyan etmemiştir. Ortaya çıkan oranlara bakıldığında öğretmenlerin çoğu, okul öncesi öğretim programında yer alan konu ve etkinliklerin öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirdiğini düşünmektedirler. Bir diğer dikkat çekici ayrıntı ise kararsızların oranıdır. Buradan yola çıkarak söylenebilir ki; öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeye yardımcı olacak farklı aktivite ve etkinliklerin sayısı artırılmalıdır.

“KK okul öncesi öğretim programı öğrencileri bir üst öğretime hazırlayıcı niteliktedir” görüşüne ankete cevap veren öğretmenlerin % 57,6'sı “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu yanıt verirken, % 34,6'sı da “kararsızım” kısmını işaretlemiştir. % 7,7'si de “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” alanını işaretleyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Tabloya bakıldığında ağırlıklı olarak iki alanda ortaya çıkan sonuçlar dikkat çekicidir. İlki olumlu yönde fikir beyan edenler ve ikincisi ise kararsızlardır. Yani öğretmenlerin çoğunun KK okul öncesi öğretim programının öğrencileri bir üst öğretime hazırlayıcı nitelikte olduğunu düşünmesinin yanında bu konuda eksiklerin olduğunu düşünenler de mevcuttur.

Katılımcılar “KK öğretim programını uygulamada yeterince etkinlik yapılabilir.” görüşünü % 59,6 oranında “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” diyerek kabul etmişlerdir. % 21,2'si kararsız olduğunu belirtirken, % 17,3'ü olumsuz görüş belirtmiştir. 1 (%1,9) katılımcı herhangi bir fikir beyan etmemiştir. Sonuçlara baktığımızda okul öncesi öğretim programını uygulayan öğretmenlerin yarısından fazlasının müfredatta yer alan etkinlikleri yeteri kadar yapabildiklerini söyleyebiliriz.

Ankete katılan öğreticilerin %80,7'si "KK  ğretim programı öğrencileri düşünmeye, sebep sonuç ilişkisi kurmaya teşvik eder" g r  n  "kesinlikle katlıyorum" ya da "katılıyorum" şeklinde benimserken, % 7,7'si bu g r  le ilgili kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu g r   u benimsemediğini "katılmıyorum" ya da "hiç katılmıyorum" şeklinde ifade edenlerin oranı ise, sadece %9,6'dır. 1 (%1,9) katılımcı herhangi bir fikir beyan etmemiştir. Genel olarak baktığımızda, öğreticilerin  ğretim programının, öğrencileri düşünmeye ve sebep sonuç ilişkisi kurmaya teşvik ettiği konusunda hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 65,4' , "KK  ğretim programı öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini yeterlilikle geliştirmektedir", .maddesine "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde olumlu fikir beyan ederken, % 17,3'  bu görüşe karşı kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. % 15,3'  ise bu görüşe katılmadığını "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyerek belirtmiştir. Ortaya çıkan verilere bakıldığında Kur'an Kursları okul öncesi öğreticileri tarafından programın çoğunlukla eleştirel düşünme becerilerini geliştirme noktasında yeterli olduğu görüşünün hakim olduğu g r  lmektedir

Verilen cevaplar bir bütünlük içerisinde değerlendirildiğinde, örneklem grubunun 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları  ğretim programının " ğrenme ve öğretme süreci" boyutuna ilişkin görüşlerinin bireysel farklılıklar,  ğrenci merkezliliği, ders ve kılavuz kitaplarıyla ilgili olan birkaç maddenin haricinde olumlu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

5.2.4. "Eğitim Ortamı ve Durumu" Boyutuna İlişkin Görüşler

Aşağıdaki bölümde ankete katılan  ğreticilerin Kur'an Kursları 4-6 yaş grubu  ğretim programının "Eğitim Ortamı ve Durumu" boyutuna ilişkin görüşleri frekans ve yüzde hesaplamaları yapılarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 14: Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının "Eğitim Ortamı ve Durumu" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Cevapsız		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
KK öğretim programını uygulayabilmek için uygun öğrenme ortamlarını sağlamıştır.	-	-	20	38,5	5	9,6	22	42,3	5	9,6	-	-	52	100
KK öğretim programını uygulamak için okulun ve sınıfın fiziki (masa, sandalye, dolap) konumu yeterlidir.	2	3,8	15	28,8	4	7,7	21	40,4	10	19,2	-	-	52	100
KK öğretim programını uygulamada öğretim materyalleri yeterlidir.	2	3,8	24	46,2	8	15,4	16	30,8	2	3,8	-	-	52	100
KK öğretim programına yönelik yapılan hizmet içi eğitim seminerleri öğretmenlere yeterli düzeyde katkı sağlamaktadır.	6	11,5	6	11,5	6	11,5	20	38,5	14	26,9	-	-	52	100
KK öğretim programını uygulayabilmek, yeterli hizmet içi eğitim kursu almayı gerektirir.	1	1,9	4	7,7	-	-	21	40,4	26	50,0	-	-	52	100
Yardımcı öğretmen eksikliğine bağlı olarak bazı etkinlikler gereği gibi yapılamamaktadır.	1	1,9	4	7,7	3	5,8	21	40,4	23	44,2	-	-	52	100
Yetkili idare ihtiyaç durumunda gerekli olan desteği en kısa	5	9,6	11	21,2	16	30,8	15	28,8	4	7,7	1	1,9	52	100

sürede sağlamaktadır.														
KK öğretim programı uygulanırken meslektaş işbirliği önemlidir.	-	-	1	1,9	1	1,9	20	38,5	30	57,7	-	-	52	100
KK öğretim programını uygulamada daha verimli bir hale getirmek için veli desteğini arttırmak gerekir.	1	1,9	1	1,9	4	7,7	22	42,3	24	46,2	-	-	52	100
KK öğretim programını uygularken sınıf mevcudunun kalabalık olması, sınıfın kontrolünü olumsuz etkilemektedir.	1	1,9	1	1,9	2	3,8	21	40,4	27	51,9	-	-	52	100

Tablo 14'e bakıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin %51,9'u, Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programını uygulayabilmek için uygun öğrenme ortamlarının sağlanmış olduğu görüşüne katıldığını, "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" ifadeleri ile belirtirken, %9,6'sı bu konuda kararsız kaldığını ifade etmiştir. %38,5'i de bu görüşe katılmadığını "katılmıyorum" şeklinde açıklamıştır. "Hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyen öğretmen bulunmamaktadır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin yarısı uygun öğrenme ortamlarının sağlanmış olduğu görüşünü benimserken, konuyla ilgili olumsuz görüş bildirenlerin oranı da oldukça yüksektir. Bu da bize bazı okul öncesi kursların öğrenme ortamı bakımından elverişli olduğunu ancak bazı kursların bu konuda hala desteğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Çıkan sonuçlar anketi uygulamak adına ziyaret edilen okul öncesi Kur'an Kurslarında gözlemlenen durumla da örtüşmektedir.

Katılımcıların % 59,6'sı KK öğretim programını uygulamak için okulun ve sınıfın fiziki (masa, sandalye, dolap) konumu yeterli olduğu görüşüne katıldığını "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde ifade ederken, %7,7'si bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu görüş için olumsuz düşünenlerin oranı ise % 32,6'dır. Bu görüşe katılmayanlar, düşüncelerini "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" şeklinde açıklamıştır. Yine sonuçlara bakıldığında çoğunlukla olumlu

görüş belirtildiği görülmekle beraber, sınıfların fiziki durumunun öğretim programını uygulamak için yeterli olmadığını düşünenlerin sayısı da bir hayli fazladır.

Örneklem grubunun %34,6'sı “KK öğretim programını uygulamada öğretim materyalleri yeterlidir.” görüşünü “tamamen katılıyorum” ya da “katılıyorum” şeklinde benimserken, % 15,4'ü bu görüşle ilgili kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu görüşü benimsemediğini “katılmıyorum” ya da “hiç katılmıyorum” şeklinde ifade edenlerin oranı ise % 50'dir. Verilen cevaplara bakıldığında öğreticilerin büyük oranda materyallerin eksik olduğu görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Yapılan gözlemlerde de öğreticilerin eksiklikleri gidermek amacıyla kendi çabalarıyla materyaller hazırladıkları görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğreticilerin % 65,4'ü KK öğretim programına yönelik yapılan hizmet içi eğitim seminerleri öğretmenlere yeterli düzeyde katkı sağladığı görüşüne katıldığını “katılıyorum” veya “tamamen katılıyorum” şeklinde ifade ederken, %11,5'i bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu görüş için olumsuz düşünenlerin oranı ise % 23'tür. Bu görüşe katılmayanlar, düşüncelerini “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” şeklinde açıklamıştır. Genel olarak öğreticilerin öğretim programına yönelik yapılan hizmet içi eğitim seminerlerinin yeterli düzeyde katkı sağladığını düşündüklerini söyleyebiliriz. Fakat kararsız olanların ve olumsuz düşünenlerin oranı da küçümsenemez. Yani öğreticilere verilen seminerler faydalı olmakla birlikte yetersiz görülmektedir.

4-6 yaş grubu Kur'an Kursları öğretim programını uygulayabilmek için, yeterli hizmet içi eğitim kursu almayı gerektirdiği görüşüne araştırmaya katılan öğreticilerin % 90,4'ü “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu tavır alırken, yalnızca % 9,6'sı de “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” alanını işaretleyerek olumsuz görüş belirtmiştir. “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen katılımcı olmaması dikkat çekicidir. Maddeler için belirtilen görüşlerin oranına baktığımızda çok büyük bir çoğunluğun bu programı uygulayabilmeleri için destek almaları gerektiğini düşündüklerini söyleyebiliriz Bu sebeple bu tür eğitim seminerlerinin içeriğinin zenginleştirilerek, daha verimli hale getirilip devamının sağlanması gerektiğini açıkça ifade edebiliriz.

Araştırmaya katılan öğreticilerin % 84,6'sı, yardımcı öğretmen eksikliğine bağlı olarak bazı etkinliklerin gereği gibi yapılamadığı konusunda, “katılıyorum” veya

“kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu görüş bildirirken, % 5,8’i bu husustaki kararsızlığını “kararsızım” ifadesini işaretleyerek belirtmiştir. % 9,6’sı ise “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” şeklinde olumsuz görüş bildirmiştir. Ortaya çıkan tablo değerlendirildiğinde, araştırmaya katılanların çok büyük bir kısmının yardımcı öğretmen konusunda sıkıntı yaşadığı anlaşılmaktadır. Yapılan yüz yüze görüşmelerde ve ankette yer alan açık uçlu soruda ifade ettikleri gibi sınıflarda ders esnasında tek bir öğreticinin yeterli olmadığı görüşü hakimdir.

Yetkili idarelerin ihtiyaç durumunda gerekli olan desteği en kısa sürede sağladıkları görüşüne araştırmaya katılan örneklem grubunun, % 36,5’i “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu cevap verirken, % 30,8’i “kararsızım” seçeneğini işaretleyerek konuyla ilgili kararsızlığını belirtmiştir. % 30,8’i de “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu konuda olumsuz tavır takınmıştır. Katılımcıların 1’i (1,9) de herhangi bir yorumda bulunmamıştır. Sonuçlara baktığımızda oranların birbirine oldukça yakın olduğunu görmekteyiz. Bunun sebebinin de kursların farklı ilçelerde olmasından kaynaklandığı kanaatindeyiz. Verilen cevaplarda ilçe müftülüklerinin bu konudaki hassasiyetlerinin belirleyici olduğunu söylemek mümkündür.

Öğreticilerin % 96,2’si “KK öğretim programı uygulanırken meslektaş işbirliği önemlidir” görüşüne “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” alanını işaretleyerek olumlu yönde fikir beyan etmiştir. Aynı zamanda % 1,9’u çekimser kalırken, % 1,9’u bu konuda olumsuz düşünmektedir. “Hiç katılmıyorum” diyen öğretici bulunmamaktadır. Veriler incelendiğinde katılımcıların neredeyse tamamı meslektaş işbirliğinin çok önemli olduğu görüşündedir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 88,5’ i, “KK öğretim programını uygulamada daha verimli bir hale getirmek için veli desteğini arttırmak gerekir” maddesine “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu görüş belirtirken, % 7,7’ si bu görüşe karşı kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. % 3,8’ i ise bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bildirmiştir. Bu oranları incelediğimizde ilk olarak büyük çoğunluğun veli desteğinin önemli olduğu konusunda hemfikir olduklarını görmekteyiz. İkinci olarak ise veli desteğinin yeterli düzeyde olmadığı sonucunu çıkarabiliriz Özellikle hedef kitlenin yaşı düşünüldüğünde veli-öğretmen işbirliği oldukça önemlidir.

Öğrenilenlerin kalıcı olabilmesi için evde de bazı uygulamalar yapılması, konuların tekrar edilmesi ve çocuklara model olunması itibarıyla anne- baba desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Katılımcıların % 92,3'ü 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları öğretim programını uygulanırken sınıf mevcudunun kalabalık olmasının, sınıfın kontrolünü olumsuz etkilediği görüşüne katıldığını "katılıyorum" veya "kesinlikle katılıyorum" şeklinde ifade ederken, %3,8'i bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu görüş için olumsuz düşünenlerin oranı ise % 3,8'dir. Bu görüşe katılmayanlar, düşüncelerini "katılmıyorum" veya "hiç katılmıyorum" şeklinde açıklamıştır. Ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde büyük çoğunluğun sınıfların kalabalık olmasından şikâyetçi oldukları söylenebilir. Bu şekilde kalabalık olan sınıflarda sınıf kontrolünün de kolay olmayacağı açıktır.

5.2.5. "Değerlendirme" Boyutuna İlişkin Görüşler

Aşağıdaki bölümde ankete katılan öğretmenlerin Kur'an Kursları 4-6 yaş grubu öğretim programının "Değerlendirme" boyutuna ilişkin görüşleri frekans ve yüzde hesaplamaları yapılarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 15: Örneklem Grubunun Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programının "Değerlendirme" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Cevapsız		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
KK öğretim programının başta belirlenen amaçlarına ulaşp ulaşmadığını farklı değerlendirme yöntemleri ile belirlemek mümkündür.	4	7,7	1	1,9	16	30,8	29	55,8	2	3,8	-	-	52	100
KK öğretim programında ölçme ve	4	7,7	11	21,2	23	44,2	11	21,2	3	5,8	-	-	52	100

değerlendirme etkinlikleri yeterlilikle yapılabilmektedir.														
Gelişim dosyaları ve raporlar sayesinde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıkları belirlenmektedir.	5	9,6	8	15,4	22	42,3	11	21,2	5	9,6	1	1,9	52	100

Tablo 15’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,6’sı KK öğretim programının başta belirlenen amaçlarına ulaşmış olduğunu farklı değerlendirme yöntemleri ile belirlemek mümkündür, görüşüne “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu görüş bildirirken, %30,8’i bu konudaki kararsızlığını ifade etmiştir. Öğreticilerin %9,6’sı da “hiç katılmıyorum” veya “katılmıyorum” şeklinde olumsuz görüş bildirmiştir. Bu oranlara bakıldığında olumlu düşünen çoğunluğun yanı sıra kararsız olduklarını ifade eden öğretmenlerin oranı da oldukça önemlidir. Değerlendirme yöntemleri ile ilgili bazı sorunların olabileceği sonucuna varılabilir.

KK öğretim programında ölçme ve değerlendirme etkinlikleri yeterlilikle yapılabilmektedir, görüşüne ankete cevap veren öğretmenlerin % 27’si “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu yanıt verirken, %44,2’si de “kararsızım” kısmını işaretlemiştir. % 18,7’si de “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” alanını işaretleyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Verilen yanıtların yüzdeleri incelendiğinde en dikkat çekici kısım kararsızların oranıdır. Bu da bize değerlendirme etkinliklerinin gerektiği şekilde yapılamadığını göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısının öğretim programının ölçme ve değerlendirme aşamasında sıkıntılar yaşadığı ve gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 30,8’i, gelişim dosyaları ve raporlar sayesinde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıkları belirlenmektedir maddesine “katılıyorum” veya “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu fikir beyan ederken, % 42,3’ü bu görüşe karşı kararsız olduklarını ifade

etmişlerdir. % 25'i ise bu görüşe katılmadığını “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bildirmiştir. Verilerden elde edilen sonuç ve değerlendirmeler, örneklem grubunun gelişim dosyaları ve raporlar sayesinde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıkları konusunda farklı görüşlere sahip olduklarını göstermektedir. Yine çoğunluk kararsızlar bölümünde toplanmaktadır.

Tüm bu sonuçlar birlikte incelendiğinde, öğretmenlerin KK okul öncesi öğretim programının öğrenim-öğretim etkinliklerinin değerlendirme sürecine etkisini olumlu buldukları söylenebilir. Ancak bununla birlikte konuyla ilgili kararsız olanların oranı da oldukça yüksektir. Bu oranlara baktığımızda genel olarak söyleyebiliriz ki; öğretmenler KK okul öncesi öğretim programının değerlendirme basamağı hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2017-2018 Eğitim Öğretim yılında İzmir il merkezi ve ilçelerindeki Kur'an Kursları 4 - 6 yaş grubu okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin görüşleri, KK 4-6 yaş grubu öğretim programının uygulanmasına yönelik olarak değerlendirilmiş ve araştırmaya ait bulgular bu bölümde ele alınmıştır. Bu bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Kur'an ve din eğitimi, Hz. Peygamberle (s.a.v) başlayan ve günümüze kadar farklı formatlarda da olsa kesintisiz varlığını devam ettiren eğitim faaliyetleridir. Her dönemde bu faaliyetlerin kendi içerisinde farklılıklar oluşturduğu ve buna bağlı olarak da farklı sorunların meydana çıktığı bilinen bir gerçektir.

Kur'an Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi 2013-2014 eğitim öğretim döneminde başlamış ve 2019 itibarıyla DİB'e bağlı olarak halen devam etmektedir. Yaklaşık altı yıldır devam eden proje sayesinde pek çok öğrenci bu kurslara katılım sağlamıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda özellikle 15 Temmuz sonrası bu kurslara talebin oldukça arttığı belirtilmiştir. Buna sebep olarak kişilerin cemaat veya özel kurumlara olan güvenlerinin azaldığı yorumları yapılabilir.

Gün geçtikçe artan bu talebi hakkıyla karşılayabilmek için yetkililere büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Çocukların her açıdan iyi eğitim alabilecekleri ortam ve durumların sağlanması oldukça önemlidir. Çünkü bu yaşlar çocuğun geleceğinin şekillenmesinde önem arz etmektedir. Nitekim olası olumsuz koşulların çocuklarda kalıcı etkiler bırakabileceği unutulmamalıdır. Bundan dolayı yapılan çalışmalar büyük titizlikle ele alınmalıdır. Bizler de bu derece önemli bir konuya katkıda bulunabilmek amacıyla bu çalışmayı yürüttük. Ortaya çıkan sonuçların daha iyiye ulaşmak için bir basamak olacağı kanaatindeyiz.

Yapılan çalışmada elde edilen veriler ışığında, araştırmamızın alt problemlerini oluşturan sorulardan yola çıkarak bazı sonuçlar ortaya koyduk. Araştırmanın birinci alt problemi "4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları öğretim programında belirlenmiş olan amaç ve kazanımlar öğrenci ihtiyacını karşılamakta mıdır?" sorusudur.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında Kur'an Kursları 4-6 yaş Grubu Öğretim Programında yer alan "Amaç ve Kazanımlar" boyutunun uygulanmasının, okul öncesi öğretmenleri tarafından olumlu değerlendirildiği kanısına varılmıştır. Kur'an Kursu öğretmenleri genel anlamda, "amaç ve kazanımlar" kısmında belirtilen hedeflerin

uygulama açısından bir sorun teşkil etmediğini, öğrencilerin doğasına uygun olduğunu savunmuşlardır. Yine öğretmenler, Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programının dindar insan yetiştirmek yerine, iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflediği ve bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek nitelikte olduğu konusunda ortak görüşe sahiptirler.

Araştırmanın ikinci alt problemini ise "4 – 6 yaş grubu Kur'an Kursları öğretim programı içerik bakımından uygun mudur?" sorusu oluşturmaktadır. Ankette yer alan içerikle ilgili maddelere bir bütün olarak baktığımızda genelde olumlu görüşlerin hakim olduğu anlaşılmaktadır. Öğreticiler programın içeriğinin; ekonomiklik ve uygulanabilirlik ilkelerine uygun olduğu, belirlenen hedefleri gerçekleştirebilecek düzeyde hazırlandığı, geleneksel dinî bilgilerden ziyade, bilimsel dinî ve ahlaki bilgilerden oluştuğu, toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca programda yer alan etkinliklerin diğer derslerle ilişkilendirildiği, öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlandığı, önerilen temalarla, öğrencilerin ulusal ve evrensel değerlere karşı duyarlılık duygusu geliştirilebildikleri konusunda hem fikirdirler. Ancak sosyal hayatla ilgili konuların yeterli olup olmadığı konusunda bir görüş birliğine varılmadığı anlaşılmaktadır. Bir kısmı bu konuların yeterli olduğu görüşünü savunurken, diğer kısmı ise öğrencilerin sosyal hayatlarında karşılaşılabilecekleri olası durumların programda daha fazla yer alması gerektiğini düşünmektedir. Konuyla ilgili yapılan bir başka yorum ise, MEB ve DİB'e bağlı okul öncesi kurslarda uygulanan müfredatlardaki içerik farklılıkları ile ilgilidir. Ankete katılan öğretmenlerden bir tanesi bunu şu sözlerle dile getirmiştir: *"Diyanet Kursları MEB yerine de geçeceği gerçeğine göre; sayılar, mevsimler gibi MEB'e yönelik kavramlarda Diyanet müfredatına eklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu konudaki boşluğu yöneticilerin kendi isteğine kalması kiminde fazla dua öğretmek, kiminde fazla etkinlik vs. ile dolduruluyor. Oysa müfredatta olsa herkes aynı konuyu işler. Vatandaşlar burada sadece din var. Ben okula gönderirim düşüncesinde haklı olmamış olur, en azından bahane edemezler."*

Programın içerik boyutu için en fazla olumsuz görüş bildirilen konu Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programına uygun olarak etkinliklerin yıl içinde yetiştirmekte zorlanıldığıdır. Anket sonuçlarının yanı sıra, öğretmenlerle yapılan görüşmelerde de bu konu vurgulanmıştır. Müfredatta yer alan etkinliklerin tamamının

hakkıyla uygulanmasında ve tamamlanmasında sorun yaşandığı ortaya çıkmıştır. Mevcut ders saatlerinin bütün etkinliklerin yapılmasına olanak sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü alt problem olarak belirlenen “4 – 6 yaş grubu Kur’an Kursları öğretim programı öğrenme ve öğretme süreci doğru planlanmış mıdır?” sorusuna ortak bir yanıt vermek mümkün görünmemektedir. Programın boyutlarından birini oluşturan “Öğrenme ve Öğretme Süreci” hakkında olumlu düşünenler olmakla birlikte, bazı maddelerin olumsuz değerlendirildiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği yanıtları göz önünde bulundurarak, programın öğrencilerin yaparak - yaşayarak öğrenmesini yeterlilikle sağladığı, sosyal hayatta uygulama alanının oldukça geniş olduğu, işbirliği içinde çalışma becerileri kazandırdığı, derslerin öğrenci merkezli ilerlemesini sağladığı, derse olan ilgilerinin artmasına yardımcı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte; öğrencilerin eleştirel düşünme, iletişim kurabilme, problem çözme ve akıl yürütme becerilerini geliştirdiği, sebep sonuç ilişkisi kurmaya teşvik ettiği, bir üst öğretime hazırlayıcı nitelikte olduğunu da söylemek mümkündür. Yapılabilecek diğer çıkarımlar da önerilmiş olan öğretim yöntem ve tekniklerin öğrenci seviyesine uygun olduğu, öğrencilerin KK dersine ilişkin öz yeterlik algılarını olumlu etkilediğidir. Yine sonuçlara göre KK öğretim programının öğretim etkinliklerinin oldukça düzenli planlandığı ve uygulamada yeterince etkinlik yapılabildiği ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu olumlu görüşlerin yanı sıra, öğretmenlerin şikâyetçi olduğu bazı durumlar da mevcuttur. Bunlardan ilki Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programının uygulanması için hazırlanan ders kitapları ve kılavuz kitaplarının yeterli olmamasıdır. Araştırmaya katılan öğretmenler genel olarak kitapların konu anlatım ve etkinlik üzerinden gittiğini; ancak kitapta yer alan bazı konu ve ifadelerin özellikle 4 yaş grubu için uygun olmadığını belirtmiştir. Bazı kavramların soyut kaldığını ve öğrenme güçlüğüne sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili bir diğer problem de kalem tutma becerisi gerektiren etkinliklerin henüz ince kas gelişimi tamamlanmayan 4 yaş grubu için sorun olduğudur. Bu da öğretmenleri başka etkinlik arayışlarına sevk etmekte ve zaman kaybına sebep olabilmektedir. Anketimize katılan bazı öğretmenlerin bu konudaki düşünceleri şu şekildedir.

“Kullandığımız kitapların biraz daha çocuklara hitap etmesi gerekir.”

“Eğitim kitaplarının çocuk düzeyine indirilmesi lazım.”

“Kur’an-ı Kerim eğitiminde çocuklara yönelik kitap yetersizliği mevcut.”

“Kitabımız çok ağır, hikâyeleri sıkıcı ve uzun.”

“Kitapların çocukların seviyesine indirilmesi ve daha anlaşılır olması kanaatindeyim.”

“Şu an kullanılan kitapları kullanırken birinci etkinlik yapılırken ön sayfayı kullanırken arka sayfadaki etkinlik çöpe gidiyor. Düzeltmesini istiyorum.”

“Kitaptaki bazı dramaları anlamakta zorlanıyorlar. Yaşlarına hitap eden dramaları tekrar tekrar yapmak istiyorlar.”

“Hikâyeler resimli kitap şeklinde olsa daha iyi olur.”

“Harfleri öğrenmede çocuklar için geliştirilmiş elif-ba cüzleri olmalı. Şimdiki kullanılan alfabede sayılarla harfleri tamamlamaları çocuklar sayıları bilmediği için yapamıyorlar. Onun yerine nokta tamamlama ve boyamalar olabilir.”

“Ders kitabında yer alan hikâyelerin 6 yaş grubuna daha uygun olduğunu düşünüyorum. 6 yaşındaki çocuğa kazanımlar daha rahat verilebiliyor.”

Tüm bu düşüncelerden yola çıkarak, Kur’an Kursları okul öncesi sınıflarında kullanılmakta olan ders kitaplarının bazı konuların öğretiminde yetersiz kaldığı, daha çok 6 yaş grubu çocuklara hitap ettiğini, içeriğinin 4 yaş grubu için ağır sayılabileceğini ve bazı şekil hatalarının mevcut olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

İkinci problem ise; programın ön hazırlık yapılmasını gerektirmesidir. Öğreticilerin büyük çoğunluğu derse başlamadan önce mutlaka bir ön hazırlık yapması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin konuları daha iyi kavramaları için özellikle görsel ve işitsel anlamda materyal bulmaya çalıştıkları ifade edilmiştir. Öğrencilerin dikkatini çekebilecek oyunlar, şarkılar, bilmeceler veya çizgi filmlerle dersleri daha verimli hale getirmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Ancak bunları araştırırken çok büyük vakit kaybettikleri; hatta kimi zaman özel hayatlarını bile etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durumun öğreticilerin okul öncesi öğretim hakkında tecrübesiz olmalarından kaynaklanabileceğini söylemek mümkündür. Böyle problemlerle karşılaşmamak adına Diyanet İşleri Başkanlığı’nın konuyla ilgili birimleri okul öncesi kurslar için, içerisinde sesli ve görsel öğelerin bulunduğu materyaller hazırlayabilir veya MEB’in oluşturduğu Eğitim Bilişim Ağı gibi uygulamalarla farklı materyallere

ulaşım olanağı sağlanabilir. Böylelikle ğreticiler dersin işlenişi bakımından ortak bir payda da buluşmuş olup olası zaman kayıplarının da önüne geçebilirler.

Sonuçlara bakıldığında dikkat çekici olan bir diğer nokta ğretim programının öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların olabileceği gerçeğini dikkate almamış olmasıdır. Bu madde öğreticiler arasında okul öncesi kurslara devam eden öğrencilerin yaş gruplarının farklılığı olarak algılanmıştır. Araştırmaya katılan öğreticilerin çoğunluğu, programın 4-6 yaş grubu için ortak hazırlanmış olmasını bir sorun olarak görmektedir. ğreticilere göre 4, 5 ve 6 yaş grubu çocukların hem bedensel hem sosyal-duygusal gelişimleri farklılık göstermektedir. Anketi yapan öğreticilerin bir tanesi bu durumu şöyle ifade etmiştir: *“Bu konudaki en büyük sıkıntımız 4-6 yaşı aynı kategoride yer vermemiz. Hâlbuki bu yaşlarda çocuklar arası gelişim ay ay bile farklılık gösterebiliyor. Ders programının çocukların yaşına göre ayrı ayrı belirlenip ders kitaplarının da yaş ve seviyeye göre belirlenmesi gerekmektedir.”* Yine diğer katılımcılar:

“4-5- ve 6 yaşların ayrı ayrı sınıflarda ğretim yapmaları daha iyi olur.”

“Yaş gruplarının sınıflandırılması gerekir.”

“4 ve 6 yaşın aynı ortamda olması bazen zorluklar yaşatabiliyor.”

“Yaşlar 4-5-6 olarak ayrılmalı.”

“4-6 yaş grubu ğrencilerinin ayrı sınıflarda eğitim görmesi gerekir.”

şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere 4, 5 ve 6 yaş grubu çocukların aynı sınıfta olmaları ve aynı aktiviteleri yapmaları uygun görülmemektedir. Durum bu olduğunda ise; yaşı büyük olan ocuk etkinliği çabuk bitirip sıkılmaya başlarken, yaşı küçük olanlar ise etkinlikleri tamamlamak için büyük çaba sarf etmektedirler. Yapamadıkları veya yetiştiremedikleri durumlarda da başarısızlık ve hatta eksiklik duygusuna kapılabilmektedirler.

Bazı ğreticiler de olaya materyaller açısından bir yorum getirmiştir. 4 – 5 ve 6 yaş ğrenci gruplarının algılayabildiği veya kullanabildiği ders içi materyallerin farklı olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Bu konuyla ilgili dile getirilen bir diğer problem ise öğrencinin birkaç yıl st üste bu kurslara devam etmesidir. ğreticilerden biri bu sıkıntıyı şöyle açıklamıştır. *“Kurslara iki sene st üste gelen öğrenciler de dşnlerek onlar için farklı sınıflar*

oluşturularak, onlar için farklı ders kitapları hazırlanmalı. Müfredatın dışına çıkmadığı için çocuklar aynı konuları işlerken sıkılıyorlar.” Bu cümlelerden ve gözlemlerimizden yola çıkarak 4 – 5 ve 6 yaş grubu çocukların aynı sınıfta birkaç sene bu öğretime devam etmelerinin çoğu zaman tahmin edilebilir aktivitelerle sıkıcı hale geldiğini, daha önceden zaten ezberlemiş oldukları sure ve dualar bölümünde dikkatlerinin dağıldığını söylemek mümkündür. Yine özellikle, materyaller konusunda tecrübeli olan çocukların yeni öğrenenlere fırsat tanımamaları ve üstünlük sağlamaları bazı sınıf içi problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu ve buna benzer yorumları dikkate aldığımızda, 4 – 5 ve 6 yaş grubu çocukların daha verimli bir din eğitimi için ayrı sınıflarda eğitim görmelerinin çok daha faydalı olacağını söyleyebiliriz.

Araştırmamızın diğer alt problemini de “4 – 6 yaş Kur’an Kursları öğretim programı eğitim ortamı ve durumu bakımından öğrenci için elverişli midir?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ankete verilen cevaplar değerlendirildiğinde en büyük problemin, programın “Eğitim Ortamı ve Durumu” boyutunda olduğunu söylemek mümkündür.

DİB’in Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programını uygulayabilmek için sağladığı öğrenme ortamları bir kısım öğretici için uygun bulunurken, diğer kısım için eksiklerle doludur. Yine okulun veya sınıfın fiziki (masa, sandalye, dolap) konumu yeterli diyenler kadar, bazı eksiklikleri olduğunu söyleyenler de mevcuttur. Bu konudaki olumsuz düşüncelerini belirten bazı katılımcılar şunları söylemiştir:

“Sınıfların biraz daha geniş olması gerekiyor.”

“Kursumuz yeni olduğu için öğrenci bulma sorunu yaşıyorum. En azından sınıfımızın sağlıklı ve kaliteli bir mekânda olması daha cazip gelebilirdi. Sınıfımızın boyası dökülüyor hiç destek de yok. Kendi çabamla bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Fahri olduğum için fazla sesimi çıkaramıyorum. Kanaatimce sınıfların durumları teftiş edilmeli ve sağlıklı koşullar iyileştirilmelidir. “

“Sınıflarımızın okul öncesi eğitime uygun hale getirilmesini istiyorum, geniş bir oyun alanı olmasını istiyoruz.”

Gözlemlerimize dayanarak bu yorumların kursların farklı ilçelerde bulunmasından kaynaklanabileceğini düşünüyoruz. Öğreticilerle yapılan görüşmelerde ve kurslarda yapılan gözlemlerde bazı ilçe müftülüklerinin bu konuda

daha hassas davrandığı kanaatine varılmıştır. Herhangi bir ihtiyaç halinde mümkün olduğunca eksikliklerin çabuk giderilmeye çalışıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca yine bazı kurslarda eğitim gören öğrenci velilerinin de bu konuda çok duyarlı davrandıkları görülmüştür.

Ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç ise derslerde kullanılan materyallerin eksikliğidir. Pek çok öğretici bu konuda eksik olduklarını ve bu eksiklikleri kendilerinin telafi etmeye çalıştıklarını ifade etmiştir. Yapılan gözlemlerde de öğretmenlerin sınıfların uygun öğrenme ortamlarına dönüştürülmelerindeki katkıları takdire değerdir. Aynı zamanda öğretmenler, çocukların özellikle harfleri öğrenmede zorluk çektiklerini, bu konuyla ilgili harflerin birer karakter olarak içerisinde bulunduğu çizgi filmlerin yapıp izlettirilebileceği konusunda fikirlerini paylaşmışlardır. Bunların haricinde, kitapta bulunan şiirlerin bestelenip şarkı haline getirildiği takdirde öğrenmeye daha çok yardımcı olacağını düşünmektedirler. Katılımcıların bu konudaki bazı düşüncelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

“Sınıf içi materyaller daha fazla zenginleştirilmelidir.”

“Her sınıfın yazıcısı ve bilgisayarının olması daha iyi olurdu.”

“Çocukların oynayacağı oyuncakların eksik olduğunu ve bunların Diyanet tarafından karşılanması gerektiğini düşünüyorum.”

“Projeksiyon vb. materyaller olmalı.”

“Bu konuda kitaplar, şarkılar ve materyaller geliştirilmeli ki öğretmenler yararlanabilsin. Bu materyaller müftülük tarafından karşılanmalı.”

“Eğitim konusunda sınıfların, materyallerin eksik olduğunu düşünüyorum.”

“Diyanete ait çocuklara uygun cüzler halinde Kur'an'ı Kerim basılmalı.”

“Diyanete ait dini değerleri anlatan (boyama) etkinlik kitapları olmalı.”

Yapılan yorumları genel olarak değerlendirdiğimizde, öğretmenlerin materyal konusunda büyük sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Gerek materyal çeşitlerinin az olması, gerekse teknolojik aletlerin her sınıfta mevcut olmaması sorun teşkil etmektedir. Daha etkili bir din öğretimi için, özellikle bu amaçla hazırlanmış, öğrencilerin eğlenerek öğrenebilecekleri materyallerin sayısının ve çeşidinin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bizler de eğitimde görsel ve işitsel araçların, öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamaları bakımından öneminin büyük olduğunu düşünüyoruz. Eğitim ve öğretim

etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse, öğrenme olayı da o kadar iyi ve kalıcı olmakta, unutma da o kadar geç meydana gelmektedir. Bu sebeple materyal kullanımı oldukça önemlidir ve mümkün olduğunca çeşitli hale getirilerek çoğaltılmalıdır.

Araştırmaya katılan öğretilere göre yardımcı öğretmen eksikliği de büyük problemidir. Özellikle müfredatta yer alan etkinliklerin zamanında yetiştirilmesi, gerekli olduğu durumlarda her çocuğa rehberlik edilebilmesi açısından oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır. Örneğin; Kuran-ı Kerim derslerinde ve öğrencilerin ezberledikleri sureleri dinlerken, yardımcı bir öğretmenin de diğer çocuklarla ilgilenmesinin önemli olduğu söylenmiştir. Mevcut durumda öğreticilere yardımcı olan kişilerin İŞKUR tarafından gönderilen ve yalnızca çocukların öz bakımıyla ilgilenen bayanlar olduğu gözlemlenmiştir. Oysa derslerin daha verimli ve akıcı geçmesi için yardımcı olabilecek eğitimli kişilere ihtiyaç vardır. Katılımcılar bu konudaki ihtiyaçlarını şu şekilde dile getirmişlerdir,

“Anaokullarında öğretmenlerin stajyer öğrencileri var. Onlara yardımcı oluyor.”

“Eğitimin daha verimli olması için yardımcı öğretici ya da stajyer öğrenci olması gerekiyor.”

“Yardımcılarımızın 4-6 yaştan eğitimli olup bizlere daha aktif yardımcı olmasını istiyorum.”

“Kesinlikle 4-6 yaş eğitiminde Kur'an Kursu öğreticisine yardımcı verilmesi gerekir. Çünkü tek başına yapılacak bir eğitim değil.”

“Yardımcıların daha becerikli ve aktif olmaları gerekir.”

Verilerin ışığında ortaya çıkan bir diğer durum da çoğu sınıf mevcudunun oldukça kalabalık olması ve bunun da sınıf kontrolünü olumsuz etkilemesidir. Sınıflardaki öğrenci sayılarının yoğun talep nedeniyle genellikle 15 ile 25 arasında olduğu gözlemlenmiştir. Ancak sınıf kontrolünün sağlanması, öğrencilere gerekli olan ilginin gösterilmesi, aktivitelere doğru ve etkin katılımı sağlamada yardımcı olunabilmesi için bu sayının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ankete katılan öğreticilerden ikisi bu durumu şöyle ifade etmişlerdir.

“Sınıf mevcudunun 12-15'i geçmemesi gerekir.”

“Okul öncesi 4 -6 yaş kuran kurslarında sınıftaki öğrenci sayılarının Avrupa ülkelerindeki gibi 12’yi geçmemesi verimliliği arttıracaktır.”

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere öğretmenler, ideal bir sınıf mevcudunun 10 ila 15 öğrenci arasında olabileceğini vurgulamıştır.

Ankette bulunan maddelerin arasında yer alan meslektaşlarla işbirliğinin önemi konusunda da öğretmenlerin hemfikir oldukları görülmüştür. Sistemin henüz yeni olmasının yanı sıra, öğretmenlerin 4-6 yaş grubu konusunda yeterince tecrübe sahibi olmaması öğretmenler arası işbirliğinin önemini arttırmıştır. Öğretmenler kitaplarda yer almayan, kendi imkânlarıyla hazırladıkları materyalleri, çeşitli oyunları ve çocuklar üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşündükleri aktiviteleri birbirleriyle paylaşma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu ders içi materyallerini kendi aralarında oluşturdukları sosyal medya gruplarında veya aylık yapılan toplantılarda paylaşma imkânı bulmaktadırlar. Her ne kadar yapıcı ve olumlu bir durum gibi görünse de bu durumun bazı olumsuz sonuçları da olabilmektedir. Kimi öğretmenlerin bunu bir yarış olarak algılaması ve kendi sınıfının başarı oranını yüksek göstermek adına bir mücadele vermesi, öğretmenler arasında gerginliğe sebep olabilmektedir. Bu nedenle; derslerde ortak hareket edilmesi adına merkezden gelen bir ders programı ve ortak materyallere ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiştir.

DİB’e bağlı yetkili birimlerin veya idarenin ihtiyaç durumunda gerekli olan desteği en kısa sürede sağladığı konusunda farklı kurslarda görev yapan öğretmenlerden farklı yanıtlar alınmıştır. Yapılan görüşmelerde bunun temel sebebinin; kursun bağlı bulunduğu idari birimin 4-6 yaş grubu Kur’an Kurslarına karşı olan hassasiyetlerinden kaynaklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bazı idareler mevcut ihtiyaçları en kısa sürede temin etmeye çalışırken, bazılarının bu konuda duyarsız davrandığını veya erteleme yoluna başvurduğunu söylemek mümkündür.

Ankette yer alan “KK öğretim programına yönelik yapılan hizmet içi eğitim seminerleri öğretmenlere yeterli düzeyde katkı sağlamaktadır.” maddesine verilen cevaplar ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda bu konuda bir eksikliğin olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin çoğu bu eğitimleri takdir etmekle birlikte yeterli olmadığı görüşünde birleşmektedirler. Ankete katılan öğretmenler bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Öğretici seminerlerinin daha fazla olması süreci daha olumlu etkileyecektir.”

“Yöntem ve teknik konular üzerine daha çok seminer verilerek bilgi paylaşımı yapılmalı.”

“Metot öğrenme için hizmet içi eğitim gerekli.”

“Devamlı seminerlerin yapılması (İnsana çok şeyler katıyor).”

“4-6 yaş eğitiminde öğretim programının hedeflerini tecrübe ederek gerçekleştirebilen rehber öğretmenler düzenli olarak diğer öğretmenlere seminer vermeli ve burada her öğretmenin kendi tecrübesini paylaşacağı rahat bir ortam oluşturulmalıdır. Diyanetin oluşturacağı her komisyon tüm ilçeleri gezerek öğretmenlere zorunlu eğitim vermelidir. (sene de 1 kez) sadece ilahiyatçı akademisyenler değil, klinik psikologlar ve bu alanın içinde olan tecrübeli isimlerden yararlanılmalıdır.”

Bu cevaplardan da anlaşılacağı üzere eğitici seminer, toplantı veya konferansların sık ve düzenli olarak yapılması; teknolojiyi derslere nasıl entegre edebilecekleri konusunda bilgilendirilmeleri, zengin içerik paylaşımları yapılmasının ankete katılan Kur'an Kursu okul öncesi öğretmenlerinin ortak talepleri olduğunu söyleyebiliriz.

Çalışmamızın sonucunda ortaya çıkan bir diğer önemli husus da öğretmenlerin niteliğidir. Gerek ankete katılan öğretmenlerin eğitim durumuna bakıldığında, gerekse ziyaret edilen Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin durumları göz önünde bulundurulduğunda ağırlıklı olarak ilahiyat ön lisans mezunu oldukları görülmektedir. Ancak bu öğretmenlerin pedagojik ve teorik açıdan okul öncesi eğitim konusunda yetkinlikleri tartışmalı bir konudur. Almış oldukları bu eğitimin 4-6 yaş grubu için yeterli olmadığı açıktır. Sadece alınan seminerlerle bu eğitim verilmeye çalışıldığı için pek çok problemle karşılaşmaktadır. Maalesef çoğu öğretmenin 4- 6 yaş grubu bilgisi yalnızca bu seminerlerle sınırlıdır. Bu öğretmenlerin beklenmedik bir durumla veya bir sorunla karşılaştıkları takdirde, nasıl başa çıkacakları konusunda yeterli tecrübeye sahip olmadıkları görülmüştür.

4-6 yaş grubu Kur'an Kursları, akademik anlamda üzerine düşen tüm görevleri kusursuzca yerine getirse bile, çocuğun başarısı için bunun tek başına yeterli olmadığı kanısına varılmıştır. Kurs öğretmenleri, öğrenci davranışlarında ve disiplin konusunda ailelerin etkisinin en az okul kadar önemli olduğunu düşünmektedirler. Okul ile çocuk arasında köprü görevi gören aile, hem okulun akademik kadrosundan destek alarak

hem de çocuğa destek olarak onun başarılı bir geleceğe adım atmasına yardımcı olur. Kurslarda görev yapan öğretmenler ve aileler sürekli iletişim halinde olursa süreç yapıcı yönde ilerler ve öğrencinin potansiyeline ulaşması kolaylaşır. Ancak bazı öğretmenler velilerin bu konudaki işbirliğini yeterli görmemektedir. Kurslarda öğrenciye kazandırılan davranışların ve alışkanlıkların, evde aile tarafından pekiştirilmezse kısa zamanda unutulabildiğini vurgulamışlardır. Hâlbuki çocuğa kurslarda öğretilen yeni bilgi ve davranışların, evde tekrar edilmesine yardımcı olmak, zorlandığı yerlerde farklı yollar göstermek, gerekirse öğretmenleriyle iletişime geçip çözüm yolları aramak öğrenci başarısı için idealdir.

Araştırmamızın son alt problemi “4 – 6 yaş grubu Kur’an Kursları öğretim programı değerlendirme çalışmaları nasıl yapılmaktadır?” sorusudur. Ancak ortaya çıkan sonuçlar öğretim programının önemli bir basamağı olan “değerlendirme” boyutunun istenilen düzeyde yapılmadığıdır. Oysa okul öncesi dönemde çocukların öğrenme ve gelişimine ilişkin düzenli ve sürekli bilgi alınması ve bunun sonucunda da gelişimle ilgili doğru kararların verilebilmesi için değerlendirme önemlidir. Çocukların değerlendirilmesinde, gelişimlerdeki ilerlemelerin ya da geriliğin takibi ile birlikte çocukların eğitim sürecine dâhil olan unsurların da değerlendirilmesi ve gerekli düzenleme ve müdahalelerin yapılması gerekir. Bu durum Kur’an Kursları okul öncesi eğitimin kalitesinin artırılarak hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi için önem arz etmektedir. Tüm bunlara rağmen bu konuda eksiklerin olması kurslarda değerlendirmeyi yapan kişinin yeterli donanımına ve değerlendirme aracını kullanma ehliyetine sahip olmamasından kaynaklanabilir.

Araştırmanın ortaya çıkardığı bir diğer sonuç da 4 - 6 yaş grubu Kur’an Kursları öğretmenlerinin, Kur’an Kursları okul öncesi öğretim programının “Amaç ve Kazanımlar”, “İçerik”, “Eğitim Durumları”, “Değerlendirme” boyutlarına ilişkin görüşlerinin, öğretmenlerin eğitim durumu, mezun oldukları bölüm, hizmet süreleri ve hizmet içi eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediğidir.

Çalışmamızın verileri ışığında genel olarak söyleyebiliriz ki; DİB’in açmış olduğu okul öncesi kurslarda görev yapan öğretmenler 4 - 6 yaş grubu Kur’an Kursları Öğretim Programına yönelik olumlu görüşlere sahiptirler. Ancak genel problem programın uygulama aşamasında ortaya çıkmaktadır. Yukarıda saymış olduğumuz sebeplerden dolayı eğitim sürecinde bazı aksaklıklar yaşanmaktadır.

Son söz olarak ifade etmek gerekirse Diyanet İşleri Başkanlığının çalışmaları ile Kur'an Kursları okul öncesi öğretim kurumları her geçen gün daha iyi olmakla birlikte, geline noktanın istenilen düzeyde olmadığı açıktır. Henüz yeni sayılabilecek bu din eğitimi programının olumlu yönleri ön plana çıkarılmalı, eksik ve gelişime açık tarafları uzman kişiler tarafından yeniden ele alınmalıdır.

4-6 yaş grubu çocuklar için hazırlanan Kur'an Kursları Öğretim Programının uygulanmasında öğretici görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak da aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- Öğretim programının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, özellikle uygulamada karşılaşılan eksiklik veya zorluklar giderilmelidir.
- Programın nitelikli uygulanmasına yönelik, ilişkiler, öğrenme süreci/etkinlikler, değerlendirme ve aile boyutları ile ilgili olarak öğreticilere, alanlarında uzman kişiler tarafından hizmet içi eğitim, konferans, seminerler sunularak öğretmenlerin programa yönelik yaşadıkları sorunların giderilmesi sağlanabilir. Bu tür eğitici programların okul öncesi öğretmenlerinin, ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda düzenlenmesi, öğretmenlerin programa katılımını artırabilir.
- 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev alan öğreticiler, erken çocukluk dönemi din eğitimine yönelik eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmektedirler. Bu ihtiyacın giderilmesi için gerekli organizasyonların yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.
- Programın geliştirilmesi aşamasında programın uygulayıcıları olan öğreticilerin sürece daha etkin katılmalarına fırsat tanınabilir.
- Okul Öncesi Kur'an Kursları için hazırlanan ders ve kılavuz kitaplarının öğretim programı ile uygunluğu açısından yeniden gözden geçirililerek, ders kitaplarında saptanan olumsuzluk ve eksiklikler giderilmelidir.
- 4-6 yaş grubu için din eğitimi ve Kur'an öğretimine ilişkin materyal tasarımı çalışmaları yapılmalı ve bunların sayısı arttırılarak her kursun faydalanması sağlanmalıdır.
- Eğitim ortamlarının fiziksel koşulları, etkili öğretme ve öğrenmeyi gerçekleştirecek nitelikte olmalı ve eğitim teknolojisiyle donatılmalıdır. Bu sebeple kurslarda bulunan sınıfların ve çevrenin 4-6 yaş grubu çocuklara ve

öğretim programının yapısına uygun bir biçimde düzenlenmesi konusunda daha büyük çaba sarf edilmelidir.

- 4-6 yaş Kur'an Kurslarında görevlendirilen öğretmenleri bu alanda yeterli bilgi ve donanımına sahip olanlar arasından seçilmelidir.
- Programdaki amaçları istenen şekilde öğrenciye aktarabilmek için sınıflarda bulunan öğrenci sayısının fazla olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Ölçme ve değerlendirme çalışmalarındaki eksikliklerin giderilmesi için öğrenci hakkında çabuk ve etkili bilgiler verebilecek olan gözlem tekniği ölçme aracı olarak kullanılabilir. Bunu yaparken çocuğun sorulan sorulara verdiği cevaplara, sınıf içi katılımına, grup çalışmalarındaki etkinliğine, materyallere karşı tutumlarına dikkat edilmelidir. Öğrenme etkinlikleri ve portfolyolarla (ürün dosyası) da öğrencilerin gelişimleri takip edilebilir.
- Araştırmada İzmir merkez ve ilçelerindeki Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir. Aynı araştırma Türkiye'nin coğrafi yapısı göz önünde bulundurularak yedi bölgeden yedi il merkeze alınarak yapılabilir.
- Farklı bölgelerde bulunan kursların, farklı etnik kökenlerden oluşan gruplara hitap ettiği göz önünde bulundurularak bu araştırmalar genişletilmelidir
- Kur'an Kursları okul öncesi öğretmenlerinin 4-6 yaş grubu eğitim programı ile ilgili katıldıkları hizmet-içi eğitimler, seminerler ve kurslar sonrasındaki görüşleri incelenebilir.
- 4-6 yaş Kur'an Kurslarında görev yapan/yapacak öğretmenlerin mesleki ve pedagojik yeterliliklerini belirleyen çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acun, S. ve Ertan, G. B. (1996). *Okul Öncesi Eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.

Açıkgöz, K. Ü. (2002). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları. ss.53-54.

Akın, S. (2006). *Basketboldaki Top Hâkimiyeti Çalışmalarının Öğretilabilir Zihinsel Engelli Çocukların El Beceri Gelişimine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aksoy, A. (1994). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim*. Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları.

Alkan C. (1998). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yay. 6.Baskı. s.10.

Andersson, B. E. (1989). *Effects Of Public Day Care: A Longitudinal Study*. *Child Development*. 60, 857-866.

Anderson, L. ve Krathwohl, D. (2014). *Öğrenme Öğretim Ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*. Çev. D. Özçelik. Ankara: Pegem Akademi.

Aral, N. , Kandır, A. , Can Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim 1*. İstanbul: Ya-Pa Yayınevi.

Aras, İ, & Öztürk, V. (2019). İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlilikleri. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 7, 101-123.

Aslan, Z. ve Doğdu, S. (1993). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Eğitim Araç Gereçleri*. Ankara: Tekışık Ofset.

Aydın, A. (1988). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık. s.34.

Aydın, A. ve Çıtak, E. (2017). 2009 Felsefe Öğretim Programının Program Geliştirmenin Temel Öğeleri Kapsamında Değerlendirilmesi. *Dört Öge*. Yıl: 5, Sayı: 11, s.75.

Aydın, M. Z. (1996). Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Dersi Öğretim Programı Üzerine. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 1. Sayı, s.125.

Ayhan H. (1995). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Şule Yayınları. s.85-86.

Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Bantwini, B. D. (2010). How Teachers Perceive The New Curriculum Reform: Lessons From a School District in The Eastern Cape Province, South Africa. *International Journal of Development*, 30, 83-90.

Başar, H. (1998). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Önder Matbaacılık Ltd Şti. Dördüncü Basım. s.29.

Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları 5. Baskı, s.25.

Bay, E. ve Karakaya, Ş. (2006). Program Değerlendirme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Say: 3, s.110.

Berk, L.E. (2013). *Bebekler Ve Çocuklar: Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. Çev.N. Işıkoğlu Erdoğan. Ankara: Nobel.

Bilen, M. (2006). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı.

Bredenkamp, S. (2015). *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar*. (Effective Practices in Early Childhood Education, 2nd Edition). Çev. Hatice Zeynep İnan ve Taşkın İnan. Ankara: Nobel Yayıncılık. 343-345.

Bull, S.L. & Solity, J.E. (1987). *Classroom Management: Principles to Practice*. London: Routledge. s.16.

Burns, L.T. and Howes, J.(1988). Handing Control to Local Schools. *Education Dipest*, Vol:54, No:3, Nov., s.6-9.

Büyükkaragöz. S. ve Çivi C. (1994). *Genel Öğretim Metotları*. Konya: 3. Baskı. s.186-188.

Büyükkaragöz, S.S. (1997). *Program Geliştirme Kaynak Metinler*. Konya: Öz Eğitim Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş.ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Pegem Akademi Yayınları. (16. Basım).

Caswell, H. ve Campell, D. (1935). *Curriculum Development*. New York: American Book Company, s.66.

Cevher, F.N. (2004). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların Akademik Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Denizli: PÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Bilim Dalı, s.27.

Ceylan, Y. (2006). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Bir Yöntem Olarak Dramanın Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: DEÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Coşkun, A. (2010). *Küçük yaşta yoğun spor yapan çocuklarda, bilişsel yapının ve motor gelişimin insan çizim ve motor gelişim testleriyle araştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Curtis, R. , S. (1987). *New Views on Movement Development and the implications for Corriculum in Early Childhood, The Early Childhood Curriculum Teachers Collage*. New York and London: Columbia University.

Çubukçu, Z ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler. *Bilgi/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. s.155-174.

Dam, H. (2013). “Çocukluk Dönemi Din Eğitimi”, *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü, Ankara: Nobel Yayınları. s. 64.

Demirel, Ö. (2000). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık. s. 151-152.

Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık. 20. Baskı.

DİB. (2018). *Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü*.

<https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/detay/466/4-6-ya%C5%9F-grubu-kur'an-kurslar%C4%B1>, (22.08.2018).

DİB. (2019). *2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları, Ek 3*.

https://webdosyasp.diyanet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/istanbul/Ilceler/tuzla/UserFiles/Files/20182019%20E%C4%9Fitim%C3%96%C4%9Fretim%20Y%C4%B1l%C4%B1%20%20Uygulama%20esaslar%C4%B1%20ve%20ekleri_69cf4402-90d8-47bb-b405-70dca1ca5865.pdf, (14.05.2018).

DİB. (2018). *Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)*. s.10.

Dodson, F. (1997). *Çocuk Yaşken Eğilir*. Çev. Seçkin Selvi. İstanbul: Özgür Yayınları. (5. Baskı).

Dursun, Ö. Ö. (2011). *Okul Öncesi Eğitimde Materyal Geliştirme Süreci ve İlkeleri*. S. D. Erişti içinde *Okul Öncesinde Materyal Geliştirme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. s. 3-26.

Erden, M. (1993). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Personel Eğitim Merkezi Yayınları. No:6, s.1

Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık. 3. Baskı.

Erden M. (1993). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Pegem Yay. Birinci Baskı. s. 3.

Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan.

Genç, Ş. (1987). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Programları*. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri Antalya. İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama San. Ltd. Şti.

Griffth, J. (1997). Linkages Of School Structural And Socioenvironmental Characteristics To Parental Satisfaction With Public Education And Student Academic Achievement. *Journal Of Applied Social Psychology*, Vol:27, N.2, s.156-186.

Guillaume, M. (1999). Socioeconomic And Psychosocial Conditions of Parents And Cardiovascular Risk Factors in Their Children. Luxemburg: Acta Pediatri.

Havayioğlu, B. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Sistemi Gereksinmelerinin Fiziksel Mekâna Yansıması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Howe, A.C. ve Jones, L. (1998). *Engaging Children in Science*. New Jersey: Upper Saddle River. (Second Edition). s.46.

MEB. (2018). İlköğretim DKAB Öğretim Programı. s.24.

Kandır, A. (1991). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında 4-6 Yaş Grubu Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karoğlu, H. ve Ünüvar, P. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Sosyal Beceri Düzeyleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 43, s.231-254.

Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları. 10. Baskı.

Keenan,T., Evans, S. Evans, & Crowley,K. (2016). *An Introduction to Child Development*. California: SAGE Publication. (3rd Edition). 5-7.

Kıldan, A. O. (2007). Okul Öncesi Eğitim Ortamları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Ekim. 15(2), 501-510.

KURT, İ. (2017). *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lyons, J. B. (2001). Do school facilities really impact a child's education. CEFPI Brief Issue Trak, 1–6.

MEGEP. (2009). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Çocuk Gelişimi, Ankara. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf, (22.06.2019).

MEGEP. (2013). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Dil Gelişimi. Ankara. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Dil%20Geli%C5%9Fimi.pdf, (23.06.2019).

Mengütay, S. (2005). *Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.

Nelson L. B. (1959). *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*. Çev. Necmi Sarı. İstanbul: M.E.Basımevi. s.30.

Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Overton, W. F. (2010). Life-Span Development: Concept and Issues. R.M. Lerner, W.F. Overton, A.M. Freund & M.E. Lamb (Eds). The Handbook of Life-Span Development: Cognition, Biology and Methods. 1-30. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Öcal M. (1991). *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotları*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. 2. Baskı. s.63.

Özdemir S. M. (2009). Eğitimde Program Değerlendirme ve Türkiye’de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: VI, Sayı: II, 126-149.

Özer, D. S. ve Özer, M. K. (2016). *Çocuklarda Motor Gelişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özyürek, A. ve Aydoğan, Y. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Uygulamalarının İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22: 41- 58.

Robinson L. E. & Goodway J. D. (2009). Instructional climates in preschool children who are at-risk. Part I: Object-control skill development. *Research Quarterly For Exercise And Sport*. 80, 3.

Özyürek, A. ve Aydoğan, Y. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Uygulamalarının İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22: 41- 58.

Peker, H. (1999). Okul öncesinde Çocuğun Dini Gelişimi Ve Eğitimi. Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi. (Ed.) F. Unan ve Y. Hacaloğlu. Ankara: Türk Yurdu Yayınları. s. 301-307'den alıntı, Bilici, a.g.t., s. 7.

Rajuddin, R.M. (2008). *Physical Environment in School Setting: Conceptual Reviews*.

Sağım, F., H. (2016). 3-6 Yaş arasındaki çocuklarda dini eğitim. *Şebnem Dergisi*. Sayı: 135. <https://www.sebnemdergisi.com/yazar/fatma-hale-liman>, (18.05.2019).

Sağlam, İ. (2003). *Çocuk ve İbadet*. Bursa: Düşünce Kitabevi. s.27.

Salkind, N.J. (2002). *Child Development*. NewYork: The Macmillan Psychology Reference Series. 119-120.

Santrock, J.W. (2013). *Life-Span Development*. NewYork: McGraw Hill.. (13th Edition). 8-10.

Selçuk, Z. (1992). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Atlas Kitabevi. 4. Baskı. s.78.

Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (10), ss.21-30.

Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. (21. Baskı). 3-5.

Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirme Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı.

Sueck, Lawrence E. (1991). The Design Of Learning Environments. A Dissertation Submitted To The Graduate Faculty Of The University Of Georgia In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Doctor Of Philosophy.

Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Roller. *İlgi tim Yönelimi*. Sayı –I, ss.597-607.

Şişman, M. (1996). Etkili Okul Yönetimi, İlkokullarda bir Araştırma. Eskişehir.

Taşdemir, M. (2000). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara:Ocak Yayınları. s.33-34.

Tunçeli, H. ve Zembat, R. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*. Cilt 3, Sayı 3, 01-12.

Uçan, A. (1989). Çağdaş Eğitim Program Geliştirme Sürecine Genel Bakış. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildiri Özetleri, 15-17 Haziran, İ.Ü. Eğitim Fakültesi: Malatya.

Ulutaş, A., Demir, E. ve Yayan, E. H. (2017). Motor Gelişim Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Kaba ve İnce Motor Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 1523-1538.

UNICEF, (2003). The State Of The World's Children 2003. <https://www.unicef.org/sowc03/contents/pdf/SOWC03-eng.pdf>., (22.06.2019).

Ural, M. (1986). Ya-Pa 4. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, s.13.

Varış, F. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. Ankara: Alkım Yayıncılık.

Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*. Ankara: Alkım.

Vural, E. D. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal Ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Yağcı, S. (2018). *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldız, R. (2004). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Konya: Atlas Kitabevi. s.143.

Yılmaz, N. (1991). *Anaokulu Öğretmeninin El Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları. s.9.

Yılmaz H. (1998). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Konya: Mikro Yay. s. 23.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1999). *Ana-Baba ve Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitabevi. s.181.

Zembat, R. (1992). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim ve Yönetici Özellikleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

EKLER

OKUL ÖNCESİ KUR'AN KURSU ÖĞRETİM PROGRAMININ PROGRAM GELİŞTİRME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerli öğreticimiz, bu anket siz öğreticilerin Kur'an Kursları okul öncesi (4-6 yaş grubu) öğretim programını ve programın uygulama sürecine ilişkin görüşleri hakkında bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Ankete samimi olarak verdiğiniz yanıtlar, Kur'an Kursları Okul Öncesi Öğretim Programının geliştirilmesi ve uygulama sürecinin daha verimli hale getirilmesi bakımından fayda sağlayacaktır. Verdiğiniz yanıtlar sadece bu araştırma için kullanılacaktır. **Adınızı yazmanız gerekmemektedir.** Herhangi bir sorunuz olursa, benimle iletişime geçebilirsiniz.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Ayfer Betül URDOĞAN

DEÜ Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

Din Eğitimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

E-mail: betulurdogan@gmail.com

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2. Yaş Aralığı:

1. () 20 - 30

2. () 31 - 40

3. () 41- 50

4. () 51 ve

üstü

3. Eğitim Durumunuz:

1. İmam Hatip Lisesi mezunu:()

2. Ön lisans mezunu.....()

3. Lisans mezunu:.....()

4. Lisansüstü (Yüksek lisans ve doktora):.....()

5. Diğer (belirtiniz):()

4. Mezun olduğunuz bölüm (belirtiniz):

5. Mesleki tecrübeniz:

1 yıldan az () 1- 5 yıl () 6–10 yıl () 11–15 yıl () 16–20 yıl ()

21–25 yıl ()

6. 4- 6 Yaş Kur'an Kursu'ndaki çalışma süreniz:

.....

7. Kadrolu () Fahri ()

8. Çalışma saatlerinizi belirtiniz:

1. () tam gün 2. () Yarım gün 3. () Diğer 'belirtiniz'

.....

9. Sınıfınızdaki öğrenci sayısı:

10. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?

Evet ()

Hayır ()

11. Kuran Kursları 4- 6 yaş grubu öğretim programı ile ilgili bilgi düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok iyi ()

İyi ()

Orta ()

Aşağıda verilen maddeler okul öncesi öğreticisi olarak, sizlerin okul öncesi öğretim programını uygulama sürecinizi daha verimli hale getirmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen belirtilen konulara katılıp - katılmadığınızı ilgili kutucukları işaretleyerek (X) belirtiniz.

	HIÇ KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Kur'an Kursları okul öncesi öğretim programı, öğrencilerin yaparak - yaşayarak öğrenmesini yeterlilikle sağlamaktadır.					
2. KK öğretim programının içeriği ekonomiklik ve uygulanabilirlik ilkelerine uygun oluşturulmuştur.					
3. KK öğretim programını uygulayabilmek için uygun öğrenme ortamlarını sağlamıştır.					
4. KK öğretim programının amaçları bilgilendirme açısından yeterli olmakla birlikte, uygulamaya geçirme ve davranışa dönüştürmede ciddi zorluklara neden olmaktadır.					
5. KK öğretim programını uygulamak için okulun ve sınıfın fiziki (masa, sandalye, dolap) konumu yeterlidir.					
6. KK öğretim programında etkinlikler diğer derslerle ilişkilendirilmiştir.					
7. KK öğretim programının sosyal hayatta uygulama alanı kısıtlıdır.					
8. KK öğretim programını uygulamada öğretim materyalleri yeterlidir.					
9. KK öğretim programı öğrencilere işbirliği içinde çalışma becerileri kazandırmaktadır.					
10. KK Okul öncesi öğretim programının içeriği milli eğitimin genel amaçları ile dersin genel ve özel amaçlarına uygun, belirlenen hedefleri gerçekleştirebilecek düzeyde hazırlanmıştır.					
11. KK öğretim programı için önerilmiş olan öğretim yöntem ve teknikleri öğrenci seviyesine uygundur.					

	HİÇ KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. KK öğretim programındaki etkinlikler öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.					
13. KK öğretim programına yönelik yapılan hizmet içi eğitim seminerleri öğretmenlere yeterli düzeyde katkı sağlamaktadır.					
14. KK öğretim programında öğrenciler arasında bireysel farklılıklar olabileceği gerçeği dikkate alınmıştır.					
15. KK öğretim programıyla dersler öğrenci merkezli ilerleyebilmektedir.					
16. Kur'an Kursları Öğretim Programının (4-6 Yaş Grubu) amaçları, içerikle karşılaştırıldığında gerçekleştirilebilir özelliğe sahiptir.					
17. KK öğretim programı öğrencilerin derse olan ilgilerinin artmasına katkı sağlamaktadır.					
18. KK öğretim programında sosyal hayatla ilgili konular yeterli değildir.					
19. KK öğretim programı derse hazırlık ve planlamada; amaç, araç-gereç, metot-teknik, öğrenci özellikleri vb. tüm hususlara dikkat etme imkânı tanımaktadır.					
20. KK öğretim programının başta belirlenen amaçlarına ulaşım ulaşmadığını farklı değerlendirme yöntemleri ile belirlemek mümkündür.					
21. KK öğretim programında konular ön koşul öğrenmeler ölçüt alınarak hazırlanmıştır.					
22. KK öğretim programı öğrencilerin akıl yürütme becerilerini geliştirmektedir.					
23. KK öğretim programını uygulayabilmek, yeterli hizmet içi eğitim kursu almayı gerektirir.					
24. KK öğretim programı öğrencilerin KK dersine ilişkin öz yeterlik algılarını olumlu etkilemektedir.					
25. KK öğretim programının uygulanması için hazırlanan ders kitapları yeterlidir.					
26. KK Öğretim programının içeriği geleneksel dinî bilgilerden ziyade, bilimsel dinî ve ahlaki bilgilerden oluşmaktadır.					

	HİÇ KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. KK öğretim programı öğrencilerin iletişim kurabilme becerilerini geliştirir.					
28. Yardımcı öğretmen eksikliğine bağlı olarak bazı etkinlikler gereği gibi yapılamamaktadır.					
29. KK öğretim programında gereksiz konular bulunmaktadır.					
30. KK öğretim programı öğretmenin daha fazla ön hazırlık yapmasını gerektirmektedir.					
31. Yetkili idare ihtiyaç durumunda gerekli olan desteği en kısa sürede sağlamaktadır.					
32. Kazanımlar öğrencilerin hazır- bulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak düzenlenmiştir.					
33. KK öğretim programının içeriği toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte değildir.					
34. KK öğretim programı uygulanırken meslektaş işbirliği önemlidir.					
35. KK öğretim programında ölçme ve değerlendirme etkinlikleri yeterlilikle yapılabilmektedir.					
36. KK öğretim programını uygulamada daha verimli bir hale getirmek için veli desteğini arttırmak gerekir.					
37. Programda önerilen temalarla, öğrencilerin ulusal ve evrensel değerlere karşı duyarlılık duygusu geliştirilebilmektedir.					
38. KK öğretim programının uygulanması için hazırlanan öğretmen kılavuz kitapları yeterlidir.					
39. KK öğretim programının öğretim etkinlikleri düzenli planlanmıştır.					
40. KK öğretim programını uygularken sınıf mevcudunun kalabalık olması, sınıfın kontrolünü olumsuz etkilemektedir.					
41. KK öğretim programı öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.					
42. KK öğretim programı öğrencileri bir üst öğretime hazırlayıcı niteliktedir.					
43. KK öğretim programı dindar insan yetiştirmek yerine, iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflemektedir.					

44. KK öğretim programını uygulamada yeterince etkinlik yapılabilmektedir.					
45. KK öğretim programına uygun olarak etkinlikleri yıl içinde yetiştirmekte zorlanılmaktadır.					
46. KK öğretim programındaki etkinlikler güncel yaşamla ilişkilendirilmiştir.					
47. Gelişim dosyaları ve raporlar sayesinde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıkları belirlenmektedir.					
48. KK öğretim programı öğrencileri düşünmeye, sebep sonuç ilişkisi kurmaya teşvik eder.					
49. KK öğretim programının amaçları bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek niteliktedir.					
50. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini yeterlilikle geliştirmektedir.					

Başka belirtmek istedikleriniz (karşılaştığınız sorunlar, önerileriniz, devam etmesini veya değişmesini istediğiniz uygulamalar... vb.):

.....

.....

.....

.....

.....

EK: 2

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ayfer Betül URDOĞAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Nazilli / 1991
İletişim : Kızıltepe Atatürk Anadolu Lisesi
E-posta : betulurdogan@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Nazilli Anadolu Lisesi (2009)
Lisans : Yıldız Teknik Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü
(2013)
Yüksek Lisans : Ege Üniversitesi- SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ-
Eğitim Programları ve Öğretimi (2016)

Yabancı Dili : İngilizce

Çalıştığı Kurumlar : İzmir Bornova Anadolu Lisesi (2016)
Kızıltepe Atatürk Anadolu Lisesi (2016- ...)